

NÉPÜNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor****REVISTA EVREIASCĂ**Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

A londoni „kerekasztal”

(d. e.) A londoni tanácskozásokról érkezett első hírek még nem engedik meg, hogy a tárgyilagosságot végleges képet alkosson magának erről a furcsa és tipikusan angol politikai sakkhuzásról. De már önmagában az a tény, hogy a kerekasztal-konferencia egyáltalán nem folyik kerekasztal mellett, hanem külön tárgyalnak a zsidók és külön az arabok, minden más októl eltekintve is, előre megpecsételi ezeknek a tárgyalásoknak a sorsát. Voltak hangok, amelyek ezt a sikertelenséget előre megjósolták nemcsak Jabotinsky híveinek táborában, hanem a többi cionista alakulatoknál is.

Hogyan is lehetne sikere egy olyan tanácskozásnak, ahol a szembenálló felek mindegyike pontosan az ellenkezőjét akarja annak, amit a másik? Az arabok ebben a tekintetben konzervensek maradtak huszéves ellenállási politikájukhoz és változatlanul követelik a szélsőséges multi-pártiak éppen úgy, mint a „mérsékelt” Nashashibi-csoport hívei a Balfour-deklaráció érvénytelenítését, a palesztinai zsidó bevándorlás teljes leállítását és a földszerezés megtiltását, azonkívül Palesztinának arab állammá való nyilvánítását. Husz év alatt az arabok jöttányit sem engedtek ezen követelésekből, amelyekért időközönként véres zavargásokat rendeztek az országban. Ezzel a makacs és megalkuvást nem ismerő politikával sikerült is azokat a kétségtelenül nagy szimpátiákat, amelyekkel az angol és nemzetközi vélemény pártfogolta a zsidó nép új honalapítási törekvéseit, az arabok javára hódítani. Ezzel szemben a zsidó nép politikája soha nem volt intranzigens, sohasem volt határozott és céltudatos, hanem mindenkor az engedékenység és a következtelenség utjain bukdácsol. Minél nagyobb lett európszerte a zsidó nyomor, annál fonákabb lett ez a zsidó politika, mert a nyomorúság és üldözés erősödésével fokozni kellett volna a zsidó követeléseket, annál kitartóbban és következetesebben kellett volna követelni Palesztina kapuinak megnyitását, megfelelő hely rendelkezésre bocsátását és a Balfour-deklarációban és a mandátumban foglalt államépítési politika maradéktalan betartását az angolok részéről. És miután éppen ennek az ellenkezője történt, az angol és európai közvéleményben könnyű volt azt a tévhitet keltetni, hogy a zsidóknak nincs is olyan nagy szükségük Palesztinára, mert hiszen fokozódó nyomorúságuk ellenére sem követelik és ezzel a zsidó politika már eleve az arabok malmára hajtotta a vizet. Az arabok alaposan ki is használták a zsidó politikának ezt a gyengeségét és vonalvezetésbeli hiányát, amelynek következtében egyre előnyösebb helyzetet vívtak ki maguknak az angol birodalom intézőinél.

Ilyen előzmények után ült össze Londonban a Palesztina-konferencia. Már az a

mód is, ahogyan a zsidó szervezetek képviselői megjelentek a konferencián, az arabok javára szól. A palesztinai és amerikai, sőt az európai zsidóság jelentős részét eleinte észre is vették egy ilyen politikai hibának a súlyos jelentőségét és azt hangoztatták, hogy a zsidó népek nem szabad részt vennie egy olyan tanácskozáson, amelyre meghívást kaptak idegen államok is, amelyeknek semmi joguk sincs beavatkozni Palesztina ügyébe. A szomszédos arab államok aktív bevonása a palesztinai kérdésbe egyet jelent a Balfour-deklaráció tényleges megszüntetésével és a zsidóság képviselői azzal a ténnyel, hogy egy ilyen tanácskozáson hivatalosan részt vesznek, elvben hozzájárultak ehhez a kivételesen súlyos újabb jogfosztáshoz.

Erre azt vehetné ellen valaki, hogy ha a zsidó nép nem képviseltette magát a „kerekasztal”-konferencián, alighanem nélküle is döntenének. Ez súlyos tévedés. Sem Anglia, sem más demokratikus ország nem dönthet Palesztina sorsáról a zsidók nélkül, akik miatt az egész Palesztina-mandátum létrejött. Ezt nem engednék meg azok az államok sem, amelyek a zsidókérdésben érdekelve vannak és évek óta latba vetik politikai és diplomáciai súlyukat Palesztina kapuinak megnyitása érdekében. Anglia éppen most fokozottabban keresi ezekkel az államokkal a megegyezést szélesebb nemzetközi alapokon, tehát hallgatnia kell rájuk a zsidókérdés ügyében is. Ilyen körülmények között minden olyan zsidó megnyilatkozás, amely jogfeladással, megalkuvással és egy képzelt „középut” nagylelkű kínálatával befolyásolja az érdekelt államok és Anglia Palesztina-politikáját, nemcsak káros a min-

denünnen kitessékelt zsidó tömegek szempontjából, hanem céltalan is. Céltalan, mert egyezkedésről ott lehet szó, ahol a másik fél is hajlandó engedni. De az arabok huszéves következtelenséggel ma sem hajlandók egyetlen betűt sem engedni a zsidó Palesztinával kapcsolatos magatartásukból, pedig őket nem fosztják meg az állampolgárságtól, nem törlik a céghivatalból, nem veszik el az italmérségeiket és trafikengedélyeiket. Nekik öt saját államuk van és akkora területen élnek, mint Európa. És mégsem engednek. Nem hajlandók még leülni sem a zsidókkal egy asztalhoz.

Hol van itt lehetőség a megegyezésre?

A londoni konferencia sikertelenségre volt ítélve, még mielőtt összeült volna.

Hiszen akkor nincsen semmi baj! — fog felkiáltani a tájékozatlan és felületes ember. Pedig van baj. A világ ugyanis megint azt a következtetést fogja levonni a londoni esetből, hogy a zsidók még most is barátkozásra csábítgatják az arabokat, még most is hajlandók újabb engedményeket tenni a palesztinai államterület, a bevándorlás és az országépítés kérdésében, akkor nincsen olyan halálosan szükségük Palesztinára, mint hirdetik. Mert az életveszélyben forgó ember nem alkudozik, amikor a haláltól való menekülése tüss köckán, hanem a tiz hőrmével mindenre való tekintet nélkül igyekszik kimenteni magát a veszedelemből. A zsidók nem ezt teszik. Tehát nem okvetlenül kell őket megmenteni, nincs feltétlen szükségük Palesztinára. Akkor viszont miért ne adják oda az országot az araboknak, akik husz év óta változatlanul és úgy szóval, mint véres tettekkel követelik maguknak? Különösen, ha a pillanatnyi nemzetközi helyzet szempontjából ez Angliának is megfelel?

Egyelőre ezt a tanulságot lehet levonni a londoni konferenciával kapcsolatban. És közben Európában újabb zsidó tizezrek vesztik el az emberi jogikat, a kenyérüket és az otthonukat. Istenem, mi lesz velük?

Az Imrédy-kormány távozása új helyzetet teremt a magyarországi zsidókérdésben is

Budapest. — Szerdán, február 15-én kezdték tárgyalni a magyarországi második zsidótörvény parlamenti vitáját. A bizottsági üléseken, ahelyett, hogy enyhítettek volna rajta, még szigorítani igyekeztek egyes bizottsági tagok, amely még lehetetlenebb helyzet elé állítaná a magyarországi zsidóságot. Az ad hoc előterjesztett javaslatokkal kapcsolatosan Bethlen István gróf volt magyar miniszterelnök, Rassay Károly és még néhány jobbérzésű politikus annyira felháborodott, hogy otthagyták a bizottsági ülést. A parlamenti ülésen a kormánypárt vezérszónokai Krudy Ferenc és Pécsi László lettek, a függetlenségi párté Sztranyauszky,

majd Rassay Károly és a szociáldemokrata párt részéről Payer Károly. Mecsér András szélsőjobboldali politikus indítványára a vitát nyomtatásban is megjelenteti, majd a magyar képviselőház irodája.

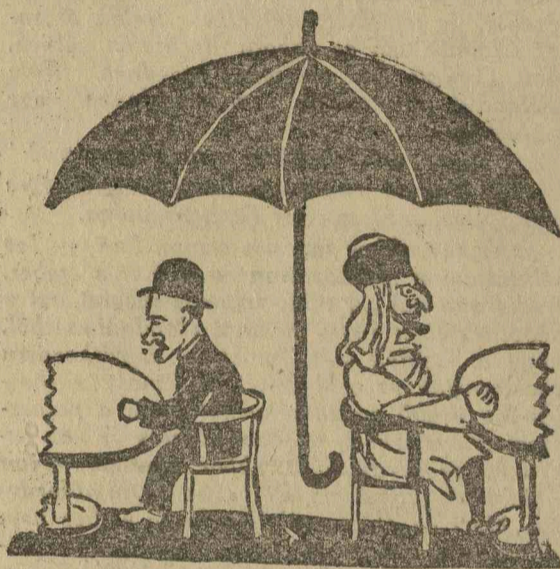
Lapzártakor érkezett hírek szerint, az Imrédy-kormány helyzete annyira meggingott, hogy kénytelen volt benyújtani lemondását. Minden valószínűség szerint mérsékelt kormány következik, amelyre különösen az idegen hatalmi befolyás lecsökkentésének feladata hárul. Bizonytal ez a változás kedvezőbb mederbe tereli a magyarországi zsidókérdést is és a „zsidótörvény” mai formájában lekerül a napirendről.

Folyik a londoni kerekasztal konferencia, amely dönteni akar Palesztina sorsa felett

A zsidó újságolvasó közönség jól ismeri a körülményeket, amelyek alapján a londoni kerekasztalkonferencia összeült, amely két részből áll. Egyszer az arabokkal ülnek le tárgyalni az angolok, másszor meg a zsidókkal, holott az igazi „kerekasztal” azt jelentené, hogy egyenrangú felek foglalnak helyet a tárgyalóasztalnál. Lapunk első oldalán méltatjuk a konferencia jelentőségét, s eddigi „eredményeinek” rezüméjét, alant csupán regisztráljuk az ülések lefolyását.

CHAMBERLAIN BESZÉDE.

Zsidó részről mintegy negyven személyiség van jelen, akik sok kitűnő világnevet jelentenek. Ott vannak: *prof. dr. Weizman Chaim, M. Ussischkin, David Ben Gurion, prof. Zelig Brodetzky, Mose Shertok, Rav Fischman, dr. Nahum Goldman, Jakobs asz-*

Ahogy a londoni „kerekasztal” kinéz Chamberlain híres esernyője alatt

szony, dr. Stephen Wise, Leonard Stein, Viscount Bearstead, Marquis of Reading, I. H. Hertz, Nagybritania főrabbija, Rav Uziel, Rabbi Mose Blau, dr. Isak Hertzog palesztinai főrabbi, Jicchak Ben Zwi, dr. Weill Halle és Salom Asch.

A delegáció előtt Chamberlain tartott üdvözlő beszédet, amelyben a következőket mondotta:

— Nagy öröm számomra, hogy Ófelsége kormányja nevében üdvözölhetem a küldöttséget, amelyet a Jewish Agency választott meg. Üdvözlöm Önöket, mint együttesét azon zsidóknak, akik a palesztinai zsidó nemzeti otthon létesítésében érdekelve vannak. A pillanat nem alkalmas most a kérdések részletes ismertetésére, amelyek a mi most kezdődő tanácskozásaink tárgyát fogják képezni. Amikor először felmerült a konferencia terve, MacDonald gyarmatügyi miniszter tájékoztatta az alsóházat, hogy a kormány egy olyan fórumot akar bekapcsolni a kérdésbe, amelyet kötnek a mandátum kötelezettségei — zsidókkal és arabokkal egyaránt — *köt a Népszövetséggel és az amerikai Egyesült-Államokkal szemben is.* A kormány nem akarja megakadályozni sem az arab, sem a zsidó delegátusokat abban, hogy esetleg érveket terjesszenek elé a mandátum esetleges megváltoztatására. Legyenek ezek a megbeszélések őszinték és szabadok. Előbb az arab és zsidó delegátusok kell nyilvánítaniak nézeteiket. *Ófelsége kormánya mélyen fájlalja a palesztinai szerencsétlen eseményeket, amelyek megzavarták a lelkeket, súlyos anyagi károkat okoztak és bizonytalanságot hoztak az ország minden községébe. Ez alkalommal adózni kívánok annak az*

önuralomnak, amelyet a zsidó közösség Palesztinában hihetetlen nehézségek és veszedelmek idején tanusított. Politikánk a béke politikája. Az előttünk álló kérdés nehéz, olykor „megoldhatatlan”-nak látszik. Remélem személyes kapcsolataink elfognak mélyülni és résztvehetek majd tanácskozásainkon.

WEIZMAN CHAIM VALASZA.

A zsidó delegáció vezetője, Weizman Chaim válaszolt a miniszterelnök beszédére. Köszönetet mondott a miniszterelnöknek barátságos szavaiért. Történelmi asszociáció az, hogy ebben a teremben fogadta el a Népszövetség július 24-én a végleges palesztinai mandátumot, amelyen Ófelsége kormányát az elhunyt lord Balfour képviselte. Mi eléget tettünk a meghívásnak és megjelenünk itt Önök előtt, hogy a Palesztina kérdésben előterjesszük a zsidó álláspontot. A mi törekvésünk Palesztinában mindig a békére irányult és bizonyos vagyok abban, hogy ez aspiráció összeegyeztethető a mi alapvető jogaink fenntartásával. Hisszük, hogy egész palesztinai munkánk keserű szükségesség eredménye. Nincs ma keserűbb valóság, mint az, amelynek a zsidóság kénytelen szemébe nézni.

Jicchak Ben Zwi, a Waad Leumi nevében beszélt, majd Stephen Wise, az amerikai zsidó kongresszus elnöke, az Egyesült-Államok cionista szervezetének alelnöke a következőket mondotta:

— Talán felesleges, hogy mint amerikai emlékeztessen Önt az Egyesült-Államoknak a Balfour-deklarációban lefektetett politikával való történelmi kapcsolataira. *Hódolunk a ma szellemének, amely mindkét nagy angolul beszélő népet a demokratikus ideál iránti odaadásukban és a jóhiszeműség végső győzelmében bizakodó reménységben egybefűzi. Vajha megegyezést és kiegyenlítődést sikerülne létrehozni a két nép között, amelyek az Önök birodalmának égisze alatt békében élhetnek.*

Ezután Marquis of Reading beszélt, s szavait ezzel fejezte be: *Azért vagyunk itt, hogy minden erőnkkel közreműködünk a kérdés olyan szabályozásában, amely a zsidókkal szemben igazságos, az arabokkal szemben fair és Nagybritániához méltó.*

Az angol kormány megbízásából az ülésen résztvesznek Lord Halifax külügyminiszter, Malcolm MacDonald gyarmatügyi miniszter, R. A. Buttler külügyi alminiszter és több materiális főtisztviselő.

Az ünnepélyes ülést követő legközelebbi megbeszélésen Ch. Weizman professzor újabb beszédet mondott, amelyben kifejtette a Jewish Agency álláspontját. A Balfour-deklaráció teljesítését és a palesztinai mandátum végrehajtását követelte, hogy fektessék le ismét, hogy a zsidó bevándorlás egyetlen kritériuma Palesztina gazdasági felvevő képessége. Nyujtsanak jelentős kedvezményeket zárt zsidó mezőgazdasági települések teremtésére. Weizman polemizál Macdonald egyik alsóházi beszédével, amelyben azt mondotta a miniszter, hogy Balfour és az 1917-es angol kormány nem láthatta előre, hogy a közép- és kelet-európai zsidókat ennyire üldözni fogják és hogy emiatt Palesztina tömegvándorlás céljaiat kell szolgálnia(?) Weizman szerint a deklaráció célja az volt, hogy dokumentálja a cionista törekvések iránti szimpátiát és az volt a cél, hogy Palesztinában menedékkotthont létesítsenek a zsidók nagy tömegei számára. Enyhe hangon bírálta azt a tényt, hogy meghívták az arab államokat a londoni konferenciára. Mi nem akarunk uralkodni az arabok felett, hanem

velük együtt a „nem uralkodni és nem elnyomottak lenni” elv alapján együtt dolgozni.

Ezután követelte a rend helyreállítását Palesztinában és vétkesnek mondotta az angol kormány ingadozó politikáját.

MACDONALD AZ ARAB-DELEGATUSOKNAL.

Az angol-zsidó gyűlés berekesztése után MacDonald miniszter a Carlton-szállodába ment, hogy a Nashasibi-párt delegátusaival tárgyaljon. Ezt követőleg a gyarmatügyi miniszter a mufti képviselőit látogatta meg. A Nashasibi párt élénk tevékenységet fejt ki az arabok között. A Saint-James-palotában folytatták azután az arab-angol tárgyalásokat. MacDonald vitatta Weizman egyes kitételeit. Megmagyarázta, hogy értelmezte az angol kormány a Balfour-deklarációt és a palesztinai mandátumot.

Megemlítjük még, hogy a londoni nagy zsinagógában február 19-én nagy istentisztelet lesz, amelyen imákat fognak mondani a konferencia eredménye érdekében. Az istentiszteletet dr. Hertz grandrabbi, dr. Hertzog palesztinai grandrabbi és Stephen Wise amerikai főrabbi fogják levezetni.

A nagyváradi hitközségek gyászünnepsége a pápa halála alkalmából

A nagyváradi ortodox zsidó hitközség képviselőtestülete vasárnap délelőtt közgyűlést tartott. Napirend előtt Ullman István elnök kegyeletes szavakban emlékezett meg XI. Pius pápa haláláról, akit, mint az üldözött, kergetett zsidóság nagy védelmezőjét aposztrofált. A közgyűlés tagjai állva hallgatták végig az elnök parentációját, majd elhatározták, hogy részvétátiratot intézzenek a nagyváradi katolikus egyház fejéhez, amelyben részvétüknek adnak kifejezést. A bejelentés után Riff Emánuel főkántor megindító hangon mondotta el a „Kél molé rachmim”-ot.

A nagyváradi nyugati szertartású hitközség vezetősége elhatározta, hogy a XI. Pius pápa elhalálása alkalmából gyászünnepséget rendez, amelyet február 11-én, szombaton délelőtt meg is tartottak. Weisz Jenő főkántor a nyitott frigyszekrény előtt elénekelt a „Kél molé rachmimot”, utána pedig a zsidó árvaház gyermekei haddist mondottak az elhunyt lelkiüdvéért. A gyászünnepségen sokan vettek részt a nagyváradi zsidótársadalom köréből és megilletődéssel hallgatták a gyászünnepséget, amelyet a zsidóság nagy szószólójának érdekében tartottak meg.

A pápa halála alkalmából megtartott gyászünnepségek a város keresztény társadalmában is megelégedést keltettek és a zsidóság együttérzésének tudják be a nagy egyházió elhalálása alkalmából.

— TÓRATEKERCCSEL AJÁNDÉKOZTAK MEG STREICHERT. (Berlin.) Julius Streichernek, az Angriff szerkesztőjének ötvenedik születésnapja alkalmából Nürnberg városa egy 15. századból származó tóratekerccset adományozott, amelyet a nürnbergi főzsinagóga alapkövében találtak. Az ajándékot Nürnberg főpolgármestere nyújtotta át Streichernek a következő szavakkal: „Streichert illeti meg ez a tóratekerccs, mert husz éve harcol a világ legnagyobb ellensége, a zsidóság ellen és mert ő volt az, aki a nemzeti szocialista kormányzat hatodik esztendejében felhatalmazást adott a nürnbergi zsinagóga lebontására, amelynek alapkövében találták a tóratekerccset.”

A pápa halála

Azok, akik a zsidó dogmákban mindig csak a maradiságot és elfogultságot keresik — zsidók és nemzsidók egyaránt — talán nem is tudják, hogy van egy ősrégi felfogás, amely azt vallja, hogy a „chaszidé ümajsz hoajlom,” a többi népek bölcs és jó szellemének is része van az üdvösségben. Akire ez korunkban legjobban illik, az a katolikus egyház most elhunyt legfőbb irányítója, XI. Pius pápa, aki minden támadás és gunyolódás dacára, amelyben a nemzeti szocializmus részesítette, mégis kitartott szilárdan elvei és eszméi mellett. XI. Pius pápa a szó legnemesebb értelmében pacifista volt, aki irtózott a háború gondolatától és valóban átértézte és hirdette a „szeresd felebarátodat, mint önmagadat” jelszavát, amely hiléi magasságokból jutott a keresztény vallásalapítón keresztül az egyház közkincsévé. Hirdette a békét és hirdette a fajgyűlölet elleni harcot, amely az egyház alapjainak is megrendülését jelenti.

Tizenhét évig uralkodott 500 millió lélek fölött XI. Pius pápa és uralkodása a jobbra és nemesre törekvő emelkedett emberi lélek legszebb megnyilatkozása volt. Természetes, hogy elgondolásainak, törekvéseinek egyenes irányvonalában állott a zsidókérdés körül elfoglalt álláspontja is. Sokszor felemelte szavát a zsidóüldözések ellen, mert senki nem érthette meg jobban, mint ő azt, hogy nem lehet a zsidó erkölcsi törvényeket brutális módon támadni és sárbatiporni, amikor a keresztény vallás alapjai is az ótestamentum szilárd pilléreire épült fel. És össze kell omlani 500 millió hívő katolikusban minden hitnek, ha ezeket az oszlopokat odadobják a gyűlölet barnán tajtékzó hullámainak. A pápai elgondolások leghűbb őrzője az a Faulhaber bíboros is, aki élete veszélyeztetésével hirdeti Münchenben a gyűlölet véges és bűnösen emberi jelsza-

vával szemben a szeretet istenien-emberi örök igazságát. És Innitzer bécsi hercegérsek az, aki nem értette meg a katolicizmus, illetőleg a krisztianizmus lényegét, elszédült a barna uniformisoktól és lakkcsizmák dübörgő lépteitől, elhagyta a pápai bölcsesség irányvonalát, amiért is ép azoktól kellett bűnhődnie, akikhez bizalommal lekötötte magát.

Most az egész világ gyászolja a 81 éves korában elhunyt egyházi halálát. Ötszázmillió hívő szívébe költözött a gyász. És nem tagadjuk, hogyha vallásilag rettentő szakadék választ el bennünket a katolicizmustól, emberi együttérzéssel és gyásszal gondolunk erre a nagyszívű bölcs férfiúra, aki most örökre távozott a Vatikán márvány és aranyozott termeiből.

Imádkoznunk kell azért, hogy a pápa utóda ugyanolyan emelkedett szellemű legyen, mint volt a most elhunyt pápa, aki annyiszor emelte fel szavát az emberi bestialitás és kegyetlenkedés ellen. A zsidóság nagy védelmezője a most elhunyt pápa és bizunk abban, hogy ezt az emelkedett szellemet átveszi az új pápa is.

Keletről nyugatra - nyugatról

keletre

Alig harminc éve annak, hogy az erdélyi pályaudvarokon keletről jött zsidó menekültszolgálatok futottak keresztül. Keletről jöttek batyúval a hátukon, gyermekekkel, kevés pénzzel, sok riadtsággal arcukon és mentek a békés, megértő, nagy és hatalmas nyugat felé. Harminc éve ennek és ez a rövid emberöltő megérlelte a másik metamorfózist. Most is vonatok futnak át az erdélyi pályaudvarokon, de az irány most egészen más. Most nyugatról jönnek a zsidók és mennek kelet felé. Itt is megmutatkozik az,

amit annyiszor hangoztatunk. Hogy a zsidó okos „für sich”, de népi öntudat, előrelátás távol áll mentalitásától. Akkor is ott volt a Fekete-tenger, akkor is voltak kikötők és akkor is létezett már török uralom alatt — Palesztina. Már ismerték Herzlt, létezett a cionizmus, már többször összegyűltek Bazelben és amikor megindultak a zsidók, mégis nyugatra mentek. Berlin felé vették utjukat, meg Páris felé.

S most a folyamat újra megindult. Viszszafelé. A zsidó tragédia alig három évtized alatt megismétlődik retrospektív úton. Most nyugati zsidók jönnek át és mennek — Palesztinába. Hitler kellett jöjjön, s előbb világháború, földet megreszkettető katalizmák, míg eljutottunk oda, hogy az összevisszaság helyét „cél” kapott a zsidó összevissza szaladás. Mennyivel szilárdabb pont Palesztina, ahol végeredményben történelmi jogaink vannak, ahol lehetőség van arra, hogy ne, mint minoritás éljünk, amit sehol a világon nem tehetünk meg, csak ott. Többségben csak ott lehetünk és blaszfémia, gonosz önzés, amikor Chamberlain még mindig Tangányikát akarja adni a Szentföld mellett. Hatmillió keleteurópai zsidó kell kiáltson egy emberként, hogy nem akar a keletről nyugatra és nyugatról keletre való folytonos és tragikus vándorlásban élni. Nyugalomhoz akarunk jutni. Az apák mentek akkor keletről nyugatra és a gyermekeik most megteszik az utat visszafelé. Nem elég a könny és a jaj, hanem segíteni kell magunkon. Legyen már vége ennek a folytonos népi tragédiának. Ennek az örökös népvándorlásnak. Legyen már vége mindennek, mert a zsidóságnak nyugalomhoz kell jutni. Kétezer év után — nyugalomhoz. Joga van hozzá és ezt ki is kell követelnie. Nem akarunk többé ilyen vonatokat látni. Elég volt harminc év alatt megérni a sorsváltozást. Akkor keletről — nyugatra és most vissza...

A rabbik még mindig nem

látják...

Aki mint néző és hallgató résztvevett az erdélyi ortodox Központi Iroda legutóbbi választmányi ülésén, az megdöbbenően látta, hogy rabbijaink ma sem érzik át az idők parancsolta szituáció komolyságát. Freund Iz-

Este Jeruzsálemben

Irta: EDOUARD HERRIOT,
a francia képviselőház elnöke

Edouard Herriot, a legesélyesebb leendő köztársasági elnök röviddel ezelőtti utazata be a szentföldet. Ezt a megkapó szépségű hangulatos képet visszatérte után adta közre.

El-cantara pályaudvarán felszállunk az éjjeli vonatra. A pályaudvar telve van angol katonasággal: közeledünk Palesztina és a zavargások felé. Korán reggel Lyddában megáll a vonat. A tájék csöndes és nyugodt. Egy zsidó barátom azonban már közli velem súlyos aggodalmait. A környéken sok a katonai temető, a világháború maradványai.

A levegőben uszít az illatár, közel vagyunk a tengerhez és az ember szeretne megszabadulni azoknak az eseményeknek szomorú emlékeitől, amelyek ezt a tájat annyiszor vérbe borították. A narancsfák illatoznak, tiszta és ragyogó tetők mellett. Piros lábú golyák lassu kényelemmel repülnek a mezők felett. A bokrokon biborlik a gránátalma veres virága.

A zsidók, akiket oly sok helyen üldöznek gyűlölködve, itt gazdaggá és nagygyá tették városukat, Tel-Avivot. Így váltották valóra Ezékiel prófétájuknak jóslatát, aki szintén üldözött ember volt és akit fogolyként vittek Babelbe: „Azokhoz fogok eljönni, akik Tel-Avivba költöztek, azokhoz, akik megmaradtak a Kebar folyó mellett... és hét nap mulva szólott hozzám a Mindenható Isten”. (Ezékiel III. 15.)

Judában vagyunk, a hegyek, szakadékok és patakok országában. Ránktör a múlt, beburkol minket, megölel. Megérkeztem arra a régi földre, amely Ábrahámé, Izsáké és Jákobé volt, amelyet megjövendőt Mózés és melyet elfoglalt Józsuá. Ott vagyok most azok közt a történetek és legendák között, melyek betöltötték ifjúságomat: a fáraók zsidóüldözése; Salamon és fényes birodalma; a babilóni fogás; a makkabeusok küzdelme; Heródes stb. Szabadgondolkodó vagyok. Mindenféle dogmától mentes. És mégsem tudom megindulás nélkül követni ennek a népnek a történetét, melynek az a hivatása, hogy üldözzék. Mint kisgyermek, vidéki szülővárosomban már lelkesedtem Makkabi Judáért. Most ime én is bevonulok Jeruzsálembé, mint egykor ő, bár szerényen és diadalkocsik nélkül. Ennek a bűvös országnak minden legkisebb részletét szeretném magamba felfogni.

Már el is hagyjuk a zsidóország síkságát: Jeruzsálem 800 méter magasán fekszik. A vasut emelkedik. A nyájak köves, meredek lejtőkön legelésznek. A fű és a bokor barna. Most elhagytuk a filiszteusok földjét és feltámad lelkemben Sámson alakja, aki legyőzte őket. Valaha nagyon nehezen értettem meg az ő történetét, sokat törtem a fejemet különös rejtvényein, a szamar álkapcsom, mellyel ezer filiszteust ölt meg. Öszintén bevallom, hogy a róla szóló történetek nagyon valószínűtlenségnek látszottak előttem. Sokkal inkább megértettem az ő tengerparti utazásait, Gáza felé. Egy vizesés mellett (talán Ouadi-Es-Sarrar lehetett) találkozott Delilával, a kémnővel. De a hét kötelet, melyet a filiszteusok ki-

kerestek, széttepte az óriás és csak harmadszorral csalták ki belőle az ő titkát.

A völgyet még megtölti Sámson emléke. Mutatják a barlangot, ahol rejtőzködött és apjának, Manoachnak sírját. Azt olvasom egy nagy francia tudósnak, Lods Adolf-nak a zsidókról szóló történetében, hogy a Sámson-kultusz nem volt más a régi hébereknél, mint a hősök imádata. A filiszteusok, kik gazdagok és jól voltak felfegyverezve, úgy, amint őket III. Ramses domborművein látjuk, gyakran megtámadták a hegyekben lakó zsidókat. Sámson úgy tűnik fel egyszerre, mint egy óriási, aki megvédi ősei földjét. Názir ő, olyan ember, aki államának szentelte egész életét és akinek minden ereje, szellemi és testi, a hajában van. Lods azt állítja, hogy a muzulmán hősök és zarándokok, a hadsík is, életük vége felé s utjuk befejezésekor levágják hajukat és eltemetik.

Igy kísér el engem Sámson legendája ezeken a pusztaságokon keresztül. Itt születtek a vallások, melyek még ma is minden órában, minden nap uralkodnak az emberiség óriás tömegein. Itt, ezen a földön, ahol most járok, a filiszteusok földjén, melyetők hódítottak meg először és mely nekik köszönheti máig is nevét: Palesztinát. Az ember végigné a szaggatott völgyeken s megállapítja, hogy itt egy más világ, más politika és más államiság uralkodott, mint azokban a nagy, sík birodalmakban, melyek a folyamok mellett terülnek el: Egyiptomban és Mezopotámiában. Különös föld. Olajfák és fügefák hóliantának felénk, meglepően kopár helyeken uszít magasba a szőlő. Vad méhek döngnek csa-

rael reghni-szászrégeni főrabbi felvetette a mána legaktuálisabb kérdését, a zsidó emigrációt. Kétféle vélemény volt, amely lassankint kifejedesedett. Az egyik vélemény úgy szólott, hogy az Irodának nem feladata ezzel foglalkozni, hanem külön szervezet kell létesíteni. A másik felfogás az volt, hogy: kell foglalkozni, azonban csak azon külföldi nagy emigrációs szervezetekkel való együttműködéssel, ahol a tekintetbe jöhető területek Afrikának exotikus és Délamerikának különböző félexotikus országaiban fekszenek. A harmadik megoldás, amely olyan egyszerű, mint a kétszer kettő és oly világos, mint a nap az égen: nem is került napirendre. Palesztina, Erec-Jiszrael, a Szentföld — szegény — elsikkadt az erdélyi rabbik, az ortodox világi delegátusok konferenciáján.

Szegény Palesztina, vagy ahogy helyesen nevezik, Erec Jiszroel, nem szerepelt ott, mert még mindig nem eléggé „szalonképes” az ortodoxia hivatalos berkeiben. Hiába állanak vándorbottal kezükben a kelet- és közép-európai zsidó milliók: a főrabbi urak inkább bantu-négek közé, meg zulukafer törzsek mellé akarják vinni az üldözött zsidókat, mint a „cionista” Palesztinába. Mint ha humbug volna mindaz, amit imádkoznak naponta tiszter Palesztináért, mintha Tanganyika, vagy Kenya, vagy legjobb esetben Bolívia felé mondanak el a semoné-esztrét és nem a mi ősi országunk felé. Elfelejtik, hogy a hitleri uralom óta körülbelül százezer üldözött zsidónak adott menedéket a szent ország, holott másutt az exilium keserű kenyerét eszik tovább széjjelszórta a végleges megoldástól ezerszerre távolabb, mint régi lakhelyükön.

Nagyon bornírtnak, nagyon ügyefogyottnak kellene tartuk a zsidó tömegeket, ha még mindig azt hirdetnék, hogy a „rabbik tudják, mit csinálnak.” Távol áll tőlünk a kritika, mert hiszünk abban, hogy a vallás őrzői, a zsidó tradíciók bajnokai, de nem ismerik fel a mai idők rettentő keserű tragikumát és még mindig azt hiszik, hogy a békes nyugalomnak csendes vizein uszik a zsidóság meglékelt hajója.

Az utasok érzik, hogy a hajó végzetes léket kapott és süllyed. A hivatásos kormányosok pedig nyugodtan nézik, hogy mikép-

pen süllyedünk. A tragikus különbség mégis az, hogy míg az igazi hajóskapitány csak akkor viszi lakatlan földre a hajó utasait, amikor már nincsen más menetség, addig „ők” egyenesen az afrikai elhagyott partokra vágynak és nem emberlaktá helyre, vissza, haza — az Erecbe.

Mi ez, ha nem végzetes vakság? Mi ez, ha nem valami átok, amely nem engedi, hogy tisztán lássanak? Még mindig megtiltani azt, hogy vallásos zsidó cionista szervezetekkel kapcsolódjanak össze a kivándorolni akaró fiatalok. Még mindig a régi rozsdás fegyverek, s nem látják, hogy a kivándorlásra kész és sok tekintetben arra kényszerített fiatalság nem tud várni és nem akar menni a vad négek közé. Nem akar, csak Palesztinába. És ott a vallásos zsidó ifjak csak erősítenék azt a szellemet, amelyet a főrabbi mindenütt megvalósítani szeretnének, csak nem ott, a Jordán partjain.

Hiába volt a világiak felvilágosító szava, azoké, akik a néppel és a nép között élnek. Ne vegyék sértésnek, vagy bántásnak az erdélyi főrabbi urak, ha megmondjuk, hogy biztosnak látszó stallaikban nem érzik a zsidó tömeg vágyát, baját és jajkiáltását. Még mindig ott tartanak, hogy beszélnek. A — ház ég és még mindig csak esőért imádkoznak. Holott nekik is hordani kellene az oltáshoz szükséges vizet. Nem teszik! A ház ég és ők még mindig arról csevegnek, hogy melyik biztosítónál kellene a házat bebiztosítani.

Holott nem lehet, mert már látja mindenki a lángnyelveket. Nincsen egyetlen „biztosító” sem a horizonton. Oltani kellene a tüzet és fogják is a „pose” cionisták. Ők addig csak vitakozzanak, tárgyaljanak, amíg egyedül lesznek, a zsidó milliók pedig az oltásnál vannak és szegényes cók-mókjukat ki fogják menteni — Palesztinába.

Hát de Valera is?

Nincsen olyan ujságolvasó ember a világon, aki nem ismerné Esmon de Valera nevét, az ir szabadságharcosát, a jelenkor egyik történelemalakító érdekes figuráját. Érdekes, hogy most, amikor a fajkutatás annyira divik, mit állapítottak meg de Valeráról? Esmon de Valera nem ős-ir, mert apja Mál-

tából származott és a forradalmár szabadsághősnek gyanus civil foglalkozása van. A matematika tanára, s ehhez tehetsége van. Most derült ki, hogy de Valera apja maranus származású, — tehát zsidó. De Valera is... eszerint ő a második spanyol-zsidó, aki Nagybritanniában miniszterelnöki rangot visel és nevéhez egy darab világtörténelem fűződik.

Az első Disraeli volt, aki később, mint Lord Beaconsfield, származása ellenére is a legnagyobb angol államférfiak közé számít. Még a zsidók iránt épenséggel nem barátságos Bismarck is így nyilatkozott, amikor azt kérdezték tőle, hogy kit tart a kor legnagyobb diplomatájának, azt válaszolta: Hogo kit tartok én legnagyobbbnak, azt nem árulhatom el, de utána mindjárt Disraeli következik... Amikor a berlini kongresszus nem a legjobban végződött az oroszokra nézve, azt mondotta Bismarck: „Az öreg zsidó alaposan megadta nekik!...”

A „fiatal zsidó” is alaposan megadta Angliának, mielőtt kibékült volna vele. Az irek nem kérték tőle ártásá kimutatását, mielőtt megengedték volna neki, hogy kiharcolja az ir függetlenségét. És ha az angoloknak sok borsot tört is az orra alá, azért mégsem vágta a fejéhez, hogy „zsidó”. Mi zsidók viszont már leszokunk lassankint arról, hogy „büszkék” legyünk. Már nem dicsőség, ha de Valera zsidó ősöktől származik, aki a legrettenhetetlenebb hősök egyike, aki a világtörténelem színpadán szerepelt. Csak megállapíthatjuk, hogy de Valera is...

Az ardeali zsidóság legkedveltebb találkozó helye Bucureștiben

KATZ orth. kóser **restaurant**
București, str. Carol 32. I. emelet

Tüchtiger שׂו"ב, וב' עת' welcher gute Kבלות besitzt, mit kleiner Familie, Rumänischer staatsbürger, sucht wasfür immer eine Stelle, eventuell auch מושקו und שמוש bei einer Gemeinde. Abträtung vergütige. Adresse: Orth. sakter Tamășeu, jud. Bihor.

lábokrok felett. Ez a föld olyan, mintha az Alpokban járnék, ahol barna és piros hegyirózsák tenyésznek a sziklákon. Még egy pillanat: egy barlang száját látjuk: itt lakott Sámson. Azután felérünk a fensíkra. Megjelenik újra a dus növényzet. Friss hegyi levegő csap felénk, négyszögletű fehér házak villannak fel a napban. És ez már Jeruzsálem...

...Ezen a helyen állt valaha a Templom, körülötte oszlopok százaitól. Ezer évvel a mi időszámításunk előtt építették. 598-ban felgyújtották. A perzsák megengedték, hogy újra felépüljön. Most mecset áll a helyén s a mecsetben egy szent szikla. Ezen a sziklán áldoztak a régi zsidók mindennap. Istenüknek itt mutattak be egy borjut és két bárányt. Még a muzulmánok is azt mondják, hogy ez az első hely a földön, ahol az Egyistent igazán tisztelték. Így egyesíti ez a hely a zsidóság, a kereszténység és az izlám minden szent emlékezetét.

A zsidó hit azt tartja, hogy ezen a sziklán akarta Ábrahám feláldozni fiát, Izsákot. Mohamed tanítványai azt vallják, hogy az ő prófétájukat itt tette le a szárnyas ló. És ez a szikla emelkedett vele az ég felé!

De minden legenda és minden babona és minden zavar és minden összevisszaság dacára e helynek mágikus hatása van. Talán azért, hogy összeegyeztesse a különböző vallásokat.

Egy sejk vezet minket a mecsetben. Büszkén mondja: Salamon, Dávid és Ábrahám imádkoztak ebben a templomban! Erre megszólal mellettem páter Vincent, szeretetreméltó kalauzom: Ugy-e, meg-

kellene értenők egymást az Egyistent hívő vallásuaknak? Valaha zsidók, keresztények és arabok békésen találkoztak itt és együtt imádkoztak Salamon szent templomának helyén. Miért nincs ez még ma is így?

Sajnos, ma ez már nincs így. Ma angol rendőrök állnak a síralomfal előtt, amely Heródes idejéből megmaradt. Magában a mecsetben béke van, a márványkockán egy ulema ül, jogi előadást tart fiatal araboknak. Az egyik ablakon becsap a napfény Josafát völgyéből. Igen. De mi van odakint? Minden nap öldöklés és gyilkosság. Gépfegyvereket is hallani. A szeretet ígét, úgy látszik, itt mindenki elfelejtette.

Mikor kijöttünk a szent sírtól és befejeztem szerény kutatásaimat, hallom, hogy a Ferenc-rendi barátok himnusza zeng föl teli kórusban: Aurora caelum purpurat. Egy finom, gyengéd napsugár érkezik még Josafát völgyéből. Fejtűnik Heródes tornya. Itt folyt le Titus ostroma Jeruzsálem ellen. A látványon megjelenik a bethlehemi hegység. Inkább csak sejtetem a növekvő homályban.

Ilyenkor legszöbb volna, ha csak kis lámpák égénének, apró mécsek a házakban. Felmegyünk az Olajfák hegyére. Ime, itt is temető: a világháború angol halottai. Hát az emberek még itt is ölik és gyilkolják egymást tovább?

A héber egyetem. Zsidó tanárok jönnek elem, kiket a legkülönbözőbb országokból ürtek ki. Viszszajöttek ide, az ősi templom mellé, ahonnan szintén a gyűlölet ürte ki valaha őket. Udvariasan és

szertettel üdvözölnek. Velük megyek le a héber egyetem kertjébe, ahol perzsiái orgonafák mámorosan illatoznak, ahonnan látni a barna judai hegységet, a távol villódzó Holttengert. Moab hegyei már lila fátyolba burkolódnak az estben. Jerichót és a Nébo hegyét, ahonnan Mózes meglátta az Igéret földjét, éppen hogy sejtteni lehet.

Megdöbbenek attól a keserűségtől, amellyel a helyzetről beszélnek és megijedek szomorú szemüktől. Igen: folyik tovább az üldözés szakadatlanul, az emberek tovább gyötrik egymást! Leszállunk a Gecsemáne kertbe. Az öreg olajfák mozdulatlanok. Ezüst leveleik csillognak a homályban, zizegve, mint öreg, levél-pénzek. Hirtelen egy lövés hallatszik. Aztán egy gépfegyver ugat. Kisérom összezerzen. Megint folyik hát a vér abban a Jeruzsálemben, mely, mint egykor, úgy telve van forradalommal és lázadással. Az égen véres felhő uszik végig.

De mégis meghallom Jeruzsálem üzenetét. Mert Jeruzsálem tanít ma is valamennyiünket. Mindenkit, akiben jóakarát van és szellem. A mi korunk azt hiszi, hogy civilizáltabb, mint a múlt. Pedig ez a mi korunk tele van üldözéssel, gyűlölettel, háborúval, ez a mi korunk a barbárságot nem sejtett folkra emelte és a butaságnak olyan fegyvereket adott kezébe, mint még soha.

Jeruzsálem mégis tanít. Itt végezte ki a nyers római erő Azt, Aki megvédte a szegényeket és a jóságot prédikálta. De az emberiség nyomába szegődött. Az emberiség utánament. Lelkesült érte. Véres lábnyomát követte. És az emberiség szünet nélkül követeli a szelidség és jóság, az igazság uralmát. Ezt követeli. És ezt nem éri el soha.

Egy kis megfigyelés kincses Kolozsváron

A menekültek várásától — a máramarosi zenés lakodalomig

EGYVELEG.

Kolozsvár, február közepén. Egy újabb láz fogta el ma Erdély zsidóságát. Nem hiba, sőt szép és dicsérendő ez a felbuzdulás, mert emberek százain segít és megmutatja, hogy van még zsidó szív. Ez az, amire azt mondják, hogy a zsidó nem hagyja éhenhalni testvéreit. Ez az ugynevezett „emigrációs” láz teljesen hatalmába kerítette a kolozsvári zsidóságot is. Kezdődött Aradon. Folytatódott Alba-Julian és Brassóban, amikor a 720 főből álló emigrációs-transport vonat futott keresztül Erdélyen, hogy Constanza ént Palesztinába jusson. Az a hajó, amelyen összesen 850-en voltak, már régen ott is van.

Most más irányból ment keresztül egy vonat, amelyről legutóbb írtam. Ezt a 160 főnyi tábort, akárcsak Nagyváradon, Kolozsvárott is hatalmas tömeg fogadja. Ellátták őket minden jóval, ennivalóval és az egyik kolozsvári zsidó klubban tíz perc alatt 15.000 lelt gyűjtötték össze. Ez csak a vasárnapi transzport volt, de amikor ott jártunk a kincses városban és eljutottam a két hitközség irodájába, meglepetéssel láttam, hogy a két hitközségi főtitkár le nem teszi kezéből a telefonkagylót. Folyton csak egyforma választ adnak.

— Nem avizálták őket. Nem tudunk róla.

Amint megtudom, újabb emigrációs vonatot vártak. A közönség azonban még az autentikus felvilágosításnak sem hisz, hanem állandóan látni csomagokkal kis csoportokat menetelni a vasutállomás felé, abban a feltevésben, hogy hátha mégis jöttek — csak a hitközségnél nem tudják. Holott nagyon jól tudják. De a felajzott idegek nem nyugszanak. Adni akarnak, tenni akarnak, sőt, ahogy az egyik zsidóval beszéltem, még azért is mennek, hogy jól kisíriák magukat a zsidó szerencsétlenség láttán. Ez nem „szadizmus”, hogy más baján „örvendjen”, hanem inkább egy „sziveterősítő”, egy örökidőre szóló mementó arra, hogy van zsidó együttérzés és milyen jó is inkább adni, mint segítségre szorulni.

A HIVATALOS AKCIÓ.

Különb, amint minden nagyobb erdélyi városban, a két hitközség karöltve elhatározta, hogy együttesen létesít egy megfelelő szervet, amely ezeket az ügyeket intézze. Létre is jött ez a segítő szerv László Jenő gyáros vezetésével, aki egészen nagystíliú módon vette kézbe az ügyeket és hathatós támogatásban részesíti az emigrációt. Ebben a nagy és dicséretes munkában vannak munkatársai, akik felbuzdulva az ő munkáján, mindent megtesznek annak érdekében, hogy a kolozsvári zsidóság számára és tekintélyének, áldozatkészségének arányában vegye ki részét ebben a szép munkában.

AMI AZ ORTODOX BERKEKBEN VAN.

Az ortodox hitközségben még mindig vannak ellentétek. Ma már lecsillapodtak a kedélyek és a hitközségi munka folyik, azonban a jelenlegi vezetőség és a főrabbi közötti ellentétet mégsem tudják másképpen kiküszöbölni, minthogy egy választott bíróság elé kerül az egész komplexum. A két fél már megnevezte a maga bíróját, csak a két bíró nem választott eddig elnököt. Ahogy ez megtörténik, azonnal összeül és remélhetőleg végleg megoldja ezt a régen vajdudó és a zsidóság javát nem nagyon előmozdító különös ellentétet. Az erdélyi közvélemény örömmel látná már és elvárja az ügy békés és mielőbbi likvidálását.

KIKERESZTELKEDÉS.

A zsidó öntudat ebben az emporiumban egészen magasan, vagy ahogy mondani szokták, „fen-nen” lóg, azonban mégis akadnak olyanok, akik elhagyják a zsidó közösséget. Kevesen vannak, mert nem is lehetnek sokan, így többek között sokat beszélnek egy orvosról, aki már több ízben változta

toit vallást. De nem haszonlesésből, hanem többrendbeli házasságai miatt. Először elvett egy keresztény előkelő leányt, majd másodszor is megnősült, de ez is még a kereszt jegyében történt. Végül legutóbb egy zilahi urleányt vett el, akinek szülei válásosak lévén, ragaszkodtak ahhoz, hogy újra zsidó legyen. Vissza is tért, nem a nyugati szeritartású hitközségbe, ahova először tartozott, hanem az ortodox rítushoz. De mert harmadszor is elvált, most megint kikeresztelkedett. Most azonban követte fivére is, aki közjegyző-helyettes. Erről beszélnek ma a kolozsvári zsidó társaságokban, de példája nem ragadós és nem fogják követni ezen a többrendbeli kikeresztelkedés „tövises” útján.

Nagyon érdekes levél érkezett Budapestről is hasonló ügyben. Egy nagyváradai bankember fivére az illető, akinek neve néhány hónappal ezelőtt sokat szerepelt az újságok hasábjain, levelet írt Kolozsvárra, mely szerint születési kivonatot kér, amelyre az legyen írva, hogy „áttért a római katolikus egyházba.” Bár az illető csak most akar Budapesten áttérni. A hitközség kiadja az iratot, de természetesen csak úgy, ahogy az a valóságnak megfelelő.

MÁRAMAROSI ZSIDÓ LAKODALMI SZOKÁSOK A KÖZPONTI IRODA GYÜLÉSÉN.

Nem is hinné senkikem, magam sem hittem volna, ha saját füleimmel nem hallom, hogy szóba került ebben a különben komoly gyűlekezeten, hogy tiltsák el a zenés lakodalmakat Máramarosban. Hogy miért kellessen ezt eltörölni, erre talán csak az a pesszimista lelkületű főrabbi tudna válaszolni, aki ezt proponálta. Emigrációról vagy semmit, vagy rosszat, de bizonyos kis cigányzenéről — arról igen.

Milyenek azok a lakodalmi szokások, amelyekkel komoly rabbik szükségének látták most, ezen rendkívüli időben foglalkozni?

Máramarosban már a lakodalmat megelőző szombaton kezdődnek az ünnepségek, a „Vorspiel”. A templomban a barátok társasága vezeti a völegényt, ahol ünnepélyes formák között hívják fel a Tórához. Majd a sűrűrácszatú női templomból édességeket, mazsolát, mézeskalácsot, (lékacht). dobálnak rá. Ezen édességeken azután a templomjáró ifjuság osztozkodik nagy marakodás közben. Imádkozás után a sámesz meghívja keddusra az „ajlom”-ot. Miután a völegény díszes kíséretével hazaérkezik, otthon pálinkával, édességekkel, hallal kínálnak meg mindenkit.

Ezen évszázados szokást még nem akarták megreformálni, de ami azután következik, nem nagyon tetszik a rabbinak, mivel azt megszeretnék rendszabályozni.

Szombat elmúltával ugyanis muzsikuskok jelennek meg a völegényes háznál és ezen vidéken még ma is léteznek híres zsidó muzsikuskok is, rázendítenek az üdvözlésre: „Choszen, Kalle mazeltov, Schwächer, Schwieger mazeltov, mechüttön, mache-teneszte mazeltov.” Ezenkívül tánc közepette vidámdalokat játszanak. Ezt akarja, ugylátszik a rabbikar megreformálni.

Híres évszázados szokás ellen kelnek ki, pedig ezek a máramarosi zsidók nagyon, de nagyon ritkán zendítenek dalra és huzatják a cigánnyal. Talán csakis esküvőkön, amikor körbetáncolnak, úgy a menyasszonyos háznál, mint a völegénynél. A menyasszonyos háznál az ünnepségek egyébként külön folynak le akkor is, ha a völegény a menyasszonnyal egy városban, vagy faluban lakik, mivel a jegyeseknek 8 nappal a házasságuk előtt nem szabad egymást látniuk. A lányosháznál csak lány vendégek vannak, akik terített asztal, cigánybanda hangjai mellett bucsuztatják a menyasszonyt. Az esküvőt

Megszabadulhat a ruhájárárhulló kellemetlen fejkorpától, ha

„HEINRICH“
PETROL-
szappant
használ.
Megszünteti a
hajhullást és
korpázást,
Kapható minden
szaküzletben

megelőző hétfő este a völegény „legénybucsut” tart, amelyet „Chuszenmohl”-nak, völegénylakomának neveznek. Ezen csakis fiatal emberek vesznek részt.

Kétségtelen, hogy ezen ünnepségeknél vidám muzsikaszóra az egész család körbefogódzik (családi körbe, nő férfivel is táncolhat) és a csárdához hasonló táncokat lejtenek benn a körben.

Az erdélyi Központi Iroda rabbikara, amely féltékenyen őrökdi a tradíciókon, végre mégis reformokat akar életbeléptetni. S hol lehet ezt kezdeni? A cigányzenénél, amit zsidó muzsikuskok játszanak a Chaszenén Máramarosban. Késsé furcsa, sőt komikus, amikor a mai időkben erről esik szó egy ilyen komoly gyűlekezeten. Ezért ne is csodálkozzunk, ha e sorok írója, közbeklálto, amikor erről a vérszen komoly ügyről volt szó:

— Amíg „rechast” szednek, addig nyugodtak lehetünk, nem tiltják meg a zenét és táncot sem. Ha majd eltörik az esküvői kötelező hozzájárulást, amelyet le kell pengelni minden esküvő előtt, akkor lehet majd szó a tánc és zenetiltalomról.

De mert erre egyhamar kilátás nincs, (elvégre ez a rabbi urak zsebében is érteni) addig hagyják csak sírva-vigadni a zsidó házassalándókat.

Ebben maradtunk...

W. S.

— A tifuszjárványnak is zsidók az okai. Kielce lengyel városból jelentik, hogy a kielcei vajdaság néhány városában kiütött tifuszjárvánnyal kapcsolatosan megdöbbentő zsidóheccék kezdődtek. Különböző agitátorok a zsidóságot teszik a járványért felelőssé, annak dacára, hogy a zsidók által lakott helységeket a járvány megkímélte. Ezek az izgatások a legnagyobb feszültséget okozták a falusi lakosság tömegei között. Kielcében és néhány más helyen a rendőrség levágatta a zsidók szakállait; a szakállt viselő zsidók kereskedéseit pedig bezárta. Kielcében 2400 zsidó gyermeket már hat hete kizárták az állami iskolákból, úgyhogy az egész iskolaév elvesztésének veszélye fenyegeti őket. A vajdaságban több zsidóellenes tüntetés kezdődött, ezeket azonban a hatóságok elnyomták. Az elkülönítés következtében a zsidó lakosság a szó szoros értelmében éheznek. A TOZ nevű zsidó egészségvédelmi szervezet széleskörű intézkedéseket tett, hogy megóvja a zsidó lakosságot a járványtól.

— Katonai fényezőórákat gyárt egy palesztinai zsidó iparvállalat. A Zohar nevű tel-avivi szövetkezet, amely eddig kizárólag elektrotechnikai cikkek eladásával és berendezésével foglalkozott, külön osztályt létesített, amely különböző méretű fényezőórák előállításával foglalkozik. Az elmúlt fél évben a Zohar mintegy ötven fényezőórát szállított a palesztinai katonai és rendőri hatóságok részére. A Zohar a fényezőórákhoz szükséges alkatrészeket nem külföldről hozza be, hanem palesztinai műhelyekben rendeli meg.

Beszéljünk nyíltan és tisztán a világ népeivel...

Hova vándoroljon ki? a zsidóság!

A „Népünk“ számára írta:
Mich:el Gornstein mérnök (London)

(London.) Borzalmasan nehéz kérdés előtt áll az egész európai zsidóság. Azok, akik tagadják ennek a kérdésnek létezését, azok vagy vakok, vagy naivak, talán gonoszok is. Akár tetszik, akár nem, de tényként kell elfogadjuk, hogy a kérdés létezik, a mai élet ujjakörül csavar mindnyájunkat és kategórikusan parancsolja: zsidóember, adj választ!

Adj választ! De hogy választ tudjunk mi is adni, tekintetbe kell venni az okokat, azokat, amelyek szükségessé teszik: hogy tömegkivándorlásról beszéljünk.

Három premisszából kell kiinduljunk és ezek a következők:

1. melyek a zsidógyűlölet pszichológiai alapjai?
2. melyek a gyűlölet szociológiai alapjai?
3. mi az élet dinamikája?

ELSŐ KÉRDÉS: MELYEK A ZSIDÓGYŰLÖLET PSZICHOLÓGIAI ALAPJAI?

A népek élete olyan, mint az individuumoké. Bárki, aki közülünk dühös, egy olyan objektumot keres, amelyen kitöltsse bosszúját. Az egyik: az asztalra csap, a másik eltör egy kezeügyébe eső edényt. Mindenesetre mindenki olyan villámhárítót keres, amely — nem tud visszaütni. Ha az illető — akármilyen dühös — tudná, hogy az asztal, amelyre rácsap, telítve van dinamittal, vagy az edény nitroglicerinnel, amely ha ráütnek, vagy eldobják, borzalmas detonációval felrobban: akkor inkább az ajkukba harapnának, semhogy ezekre dühösen rácsapjanak.

A népek is olyan objektumot keresnek ki dühük és bosszújuk lecsapolására, amelyek gyengébbek, mint ők és nem tudnak visszaütni. Az amerikai gentlemanok a négerket ütik. A törökök rendszerint az örményeket és Európában — a zsidókat.

Salom Aschnak, a híres írónak arra az állítására, hogy az amerikai ember nem antiszemita, mert gentleman és kultúremler, azt válaszolta egy északamerikai állam nagykövete, hogy téved, mert ők azért nem antiszemiták, — mert üthetik a négerket.

Egyszer és mindenkorra ki kell verjünk a fejünkéből azt a feltevést, hogy a kultúra és antiszemizmussal szoros kapcsolatban vannak egymással. Ezt lehetett állítani évtizedekkel ezelőtt, amikor az antiszemizmussal valóban a perifériák és nincstelen emberek mozgálmá volt, de most, amikor a zsidógyűlölet egyes népeknél leginkább az intelligens embereket keríti hatalmába, ez nem áll fenn többé. Érezzük és tudjuk, hogy az állításunkért azok a zsidók, akik szeretnek struccpolitikát üzni, haragudni fognak.

A ZSIDÓGYŰLÖLET SZOCIOLÓGIAI ALAPJAI.

A gyűlölet szociológia alapjaira vonatkozólag minden országban, de különösen azokban az államokban, ahol nagyobb tömegben élnek a zsidók, három etappot állapíthatunk meg.

Első etapp: Abban a pillanatban, amikor egy-egy országba kerülünk, az illető ország gazdasági élete igen alacsony fokon áll. Ezért szívesen látnak bennünket, mert látják, hogy tehetségünk van ahhoz, hogy felvi-

rágóztassuk a közgazdasági életet. Magunkkal hozzuk az első jó iparost, az első széleslátókörű kereskedőt, az első bankárt és így tovább.

Második etapp: Egyes országok gazdasági életét felvirágoztatjuk, odaadjuk teljes erőnket, küzdünk és harcolunk az országért, amelyben élünk és minden képességünket az illető nép javára állítjuk be.

A harmadik etapp: Amikor az illető országban kitör az első nagyobb és hosszabb ideig tartó gazdasági krízis, akkor rögtön felmerül a befogadó nép körében a kérdés, hogy miképpen lehetne kikapcsolni a zsidókat a gazdasági életből, mert ettől az időtől kezdve csak konkurrenst látnak benne.

Sajnos, mindazon országokban, ahol nagy zsidó települések vannak, elérkeztünk ehhez a legutóbbi harmadik etapphoz.

AZ ÉLET DINAMIKÁJA.

Az élet dinamikája odavezet minden országban, hogy mindinkább az államkapitalizmus felé halad. Minden állam azon igyekszik, hogy kevés, de erős kézbe koncentrálja az állam gazdasági életét és pedig vagy korporációkba vagy monopóliumokba szorítsa be az összes gazdasági erőket. Ez pedig az illető ország zsidóságának gazdasági elhelyezkedésére halálos csapást jelent. Például a besszarábiai dohánymonopól, amely a régi Oroszországban nem volt, zsidó családok tizezreinek kezéből vette ki a kenyeret. Lengyelországban a gabonamonopólium sok zsidó család életlehetőségeit vette el. Az itteni gabonamonopólium kísérletek újabb tizezrek kezéből veszi majd ki a kenyeret. Képzeljük el azt is, hogy a szövetségetek kiépítése milyen sok ember kezéből veszi majd ki az élethelehetőségeket biztosító kenyeret.

Ha objektívek akarunk lenni, be kell látnunk, hogy cirkulus viciosus elé jutottunk. Egyfelől el kell ismerjünk, hogy az államkapitalizmus, mint olyan, nem egészségtelen gondolat. Másfelől el kell ismerjünk, hogy a zsidó „kiszáras” (a zsidó szatocs) eljátszotta történelmi hivatását. A tragikum ott kezdődik, hogy a kooperatívok és monopóliók a zsidók gazdasági pozíciójának romjain támadnak fel, a zsidókat viszont nem veszik át, nem kapnak kenyeret és így talaj nélkül maradnak.

Azokban az országokban, ahol zsidók koncentrálnak, drákói törvényeket hoznak arra vonatkozólag, hogy bennünket kikapcsoljanak a gazdasági életből. Ezért a zsidó existenciák egyrésze Európában összeomlott, vagy összeomlás előtt áll.

AZ ÉLET RETTENTŐ GALOPPRA SARKAL.

A történelem szekerének kereke forog. Forog, akár tetszik nekünk, akár nem. Mi nem tudjuk megállítani. A legnagyobb szerencsétlenség az, hogy mi a történelem szekerének útjába kerültünk. Mi nem tudjuk a kerekek forgását megállítani. — Nincsen más megoldás, mint az, hogy a népet el kell vezetni az útból, amelyen a történelem szekerere dühörög, mert különben teljesen széjjelmorzsol bennünket. Ez az egyetlen: meg kell teremtsük a zsidó államot.

Mint eső után a gomba, bujtak ki a föld alól azok a bizonyos territorialisták,

akik soha nem voltak olyan veszedelmesek számunkra, mint mostan. Sorsdöntő időket élünk. Lehet, hogy most az első alkalom a történelemben, amikor megszűnt a „zsidókérdés” csak számunkra létezni, mert román, lengyel, magyar kérdéssé lett, egyszerűen — nemzetközi problémává vált.

Első ízben fordul elő a történelem folyamán, hogy az egész világ felteszi a kérdést, hogyan lehet megoldani a zsidókérdést?

Ahelyett, hogy erre nyílt és egyenes választ adnának a territorialisták, inkább a világ minden sarkára gondolnak. Pedig az egyenes válasz ez: a zsidókérdés csak egyféle módon oldható meg: ha nagy zsidó állam létesül a Jordán két partján. Kicsi emberek jönnek — sajnos zsidók — és mindenféle territoriumról szakkoznak. De akárhogy is gondolkoznak, előbb-utóbb mégis ráeszmélnek az egyedüli lehetséges megoldásra: a zsidó Nemzeti Állam megoldására.

Példa erre: Románia kormánya arról beszélt, hogy 50.000 embert akar kiengedni évente. De kérdezi mindenki, hova? A német-lengyel határon levő „senki-földjén” ezrek hálnak éhen és nincsen egyetlen „territorialista”, aki megtudná mondani, hogy hova kerülhetnek ezek a szerencsétlenek?

Hát nincsen hova? De igen, van! Erec-Jisráelba!

Ennek azonban két feltétele van:

Egyik: Segítsenek a zsidóknak összehívni egy nemzetközi konferenciát, amely minden olyan állam vegyen részt, amely direkt vagy indirekten érdekelt a zsidókérdés körül.

Másik: A kelet-európai zsidóság nemzeti konventjének összehívása, hogy végre egy megfelelő népi képviselőt teremtsek a zsidó népek, amely képviselni fogja a világ színe előtt. Hogy ne következék be újra az eviani konferencia kudarca, amelyen huszonkét különböző zsidó szervezet megbízásából jelentek meg ott képviselők. De hogy ez mind meglegyen, meg kell érteni a zsidóság-nak, hogy új szelek fujdogálnak. Új idők, új feladatok elé állítják a mai kor gyermekeit. Új eszmék, új embereket követelnek. S hogy kik ezek, azt a zsidó uccákban minden gyerekek tudja....

***

Elérkezett az idő, amikor tisztán és nyíltan kell beszélni a világ népeivel. Akár akarjuk, akár nem, meg kell oldani a zsidókérdést. Ehez elsősorban a zsidó népek kell tudni, — hogy mit akar. Újbóli széjjelszóratás vagy zsidóállam? Élet-halál harc folyik a „széjjelszóratás” apostolai ellen.

Mint mennydörgés kell hallatszék hangunk a világ egyik végétől a másikig:

— Engedjétek felépíteni a zsidó államot. Engedjétek felépíteni egy szerencsétlen népek, hogy tető legyen feje felett, mert különben rengeteg zsidó vér és könny fog folyni, amely megdöbbsenti majd a világot. S hi tudja? Nem-e érint majd más népet is a mi népi tragédiánk és nyomorúságunk? ...

Az ardeali zsidók találkozóhelye

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme
(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Str. Lipsicani 7.

Telefon: 462-91

Sosec hátamögött. Postavámmal szemben
ésőránsu erdeályi konyha?

— HAZTELKEK ELADÓK a nagyváradu új szénapiac mellett olcsó áron. Cim a kiadóban.

Inscris în registrul publicațiilor periodice prin ordonanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalul Bihor, Secția III-a.

Naptár 5699

Péntek: Sevat 28, február 17.

Szombat: Sevat 29, február 18. פ' שקלים

Heti szidra: משפטים

Heti haftora: בו שבע שנים

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 5.23

gyertyagyújtás 5.45

Istentisztelet kezdete 5.57

Szombat befejezése 6.51

Ros-Chodes Adar bencsolás.

Február 19—20-án Ros-Chodes.

Gafencu külügyminiszter:

Nemzetközi segítséget a zsidóságnak

Nem hálátlan feladat zsidó ujságnak Gafencu külügyminiszternek a zsidókérdéssel kapcsolatos nyilatkozatáról méltatást írni. A külügyminiszter annak a „Pesti Napló”-nak nyilatkozott, amelyben Grätz Gusztáv írta legutóbbi cikkét, s amellyel lapunk jelenlegi számának más helyén részletesen foglalkozunk. Kénytelenek vagyunk a logika szabályai szerint foglalkozni egy kis összehasonlítással is a két koncepciót illetően. Objektíve állapítjuk meg, amit az idő fog bizonyítani és nem a zsidó elfogultság mondatja velünk, hogy a Gafencu józan, okos és saját népének érdekeit szemelőtt tartó nyilatkozata a helyes.

Mit is mondott Gafencu? Az északról és keletről az elmúlt két évtized alatt bevándorolt zsidókat nemzetközi segítséggel kellene ismét kivándoroltatni, letelepíteni az ert, hogy a román zsidóságot, amelynek az országgal évszázados kapcsolatai vannak, annál jobban lehessen felhasználni az építőmunkában. Nem hive a brutális elintézésnek, mert tudja, hogy ha ma a román zsidókat kitennék pozícióikból, úgy ezeket ismét idegenek, elsősorban pedig idegen hatalmi törekvések előfutárai foglalnák el.

Talán egy kicsit sablonos, amikor egy külügyminiszteri nyilatkozatot egyszerű szavakkal kommentálunk, de készakarva mondjuk, hogy „okos” ez a nyilatkozat, államférfiúi okosság minden szava. Előrelátás és az állam érdekének felismerése, a kicsinyes demagógia eszközeinek nyílt és bátor negligálása. Kimondja, amit mi már régen hangoztatunk: nem csupán „zsidóérdek” az, hogy a gazdasági életben a zsidóság ne rekesztessék ki, hanem a befogadó népé is. Különösen olyan országokban, amelyekben számáranyuknál fogva nagyobb szerepük van, mint a nyugati államokban. Bár nem tagadjuk, hogy még a rendkívül gazdag amerikai gazdasági élet is érzékenyen megérezné, sőt talán tönkre is menne, ha a zsidókat kikapcsolni igyekeznének. Hát még egyes kelet-európai államok közgazdasága?

Nekünk, romániai zsidóknak öröm és elégtétel ez a külügyminiszteri megnyilatkozás. Megnyugtató és igazolja azt, amit mi eddig is hangoztattunk.

Zsidó pozíciókat önként nem szabad és

hála az Istennek nem is kell feladni. Ellenben az ifjuság egy részének menni kell! Mert ez logikus, ez a zsidók érdeke és ez a befogadó népé is.

Gafencu külügyminiszter nyilatkozata megnyugtató és örvendetes. Mi csak dolgozunk tovább az ország érdekében, mert ha a legilletékesebb helyről nyugtatnak meg bennünket, akkor nem kell defétistának lenni. Ma különösen kell a romániai zsidóságnak bizalom a jövőben. És ez a bizalom meg is van. Bizalom öfelségében, aki védőleg terjeszti ki áldó kezét minden egyes polgára feje fölé, ahinek energikus, acélos tetteit nemzedékek fogják áldani. És köszönhetik a jelenlegi kormánynak, amelynek olyan egyéniségei vannak, mint Calinescu miniszterelnökhelyettes, Gafencu külügyminiszter és dr Zigre kultuszminiszter.

Nem akarják a brutális elintéztést és tudják jól, hogy egy kíméletlen beavatkozás meggyöngytené az ország különben egészséges gazdasági életét. Tudják azt is jól, hogy külföldi erők foglalnák el a megüresedett pozíciókat. S ezt nem akarják, mert bennünk, államhűségünkben, rátermettségünkben biznak. Mi sehol, soha nem voltunk és nem vagyunk árulói az állameszmének, hű polgárok voltunk és vagyunk. Ezért nem jár nekünk semmiféle elismerés, vagy honoráció. Csak egyet kérünk, amit meg is kapunk a mi legfelsőbb kormányhatóságainktól: békés lehetőséget a munkára az ország felvirágoztatása érdekében.

— Olga jugoszláv hercegnő védelmébe vett egy zsidó családot. Az idegenek kiutasítására irányuló jugoszláv hatósági akció során elrendelték a 15 éve Belgrádban megtelepedett Rothbaum-család kiutasítását, mely ezelőtt lengyel állampolgársággal rendelkezett, majd elvesztette azt. A kiutasítási rendelkezés következtében a család a kétségbeesés szélére került. Néhány nappal ezelőtt iskolás gyerekek előadást adtak közcélokra, amelyet végignézett Olga hercegnő is, Pál régensherceg felesége. Az előadás végén eléje lépett a 15 esztendőes Jehousa Rothbaum azzal a kéréssel, hogy a hercegnő hallgassa őt meg. A gyerek elmondotta szülei esetét és kérte a hercegnő védelmét. A hercegnő meghívására a kis Jehousa megjelent a belügyminiszteriumban, ahol Akimovic belügyminiszter személyesen fogadta. Néhány nap múlva az egész Rothbaum-család megkapta a jugoszláv állampolgárságot és most már zavartalanul lakhatnak az országban.

— Elárvereztek három danzigi zsinagógát. Mindhárom danzigi zsinagógát árjásították. A főtemplomot a danzigi szenátus „vette meg” 300 ezer guldenért. Az arany és ezüst rituális tárgyakat, valamint a Geraschinski muzeum eszközeit 20 ezer dollárért Amerikába adták el. A bevételeket a kiutasított zsidók utazási költségeire fogják fordítani. A danzigi zsidó temető tiz év múlva átmege a szenátus birtokába. Pénteken, január 3-án este ünnepélyes istentiszteletet tartottak a danzigi nagy zsinagógában azokért a zsidókért, akiket a szabadváros elhagyására kényszerítettek. Az összes danzigi zsidó intézményeket, beleértve a hitközségeket is, likvidálni fogják.

Látogasson szőnyegkiállításunkat
meg új helyiségünkben
Str. Ep. Ciorogariu 4.

Szebbnél szebb perzsaszőnyegek, bel-és külföldi fonalak. — Szőnyeg javítások. — Allandó tanfolyam

„ORIENT”⁶⁵

Schulhof Emilné, Oradea, Strada Ep. Ciorogariu No. 4. Telefon 1004.

Harminc évig szenvedtem súlyos gyomorhajban...

Írja nekünk többek között Czelnav Gyula, Arad, majd következőképpen folytatja:

„...nagyon sokféle orvosságot kaptam, de egyik sem segített: Az étkezésben szigorú diétát tartottam, a fájdalmamat csak szódabikarbónával tudtam csillapítani. Rövid megszokással 4 üveg Gastro D.-t vettem be és most fájdalmaim teljesen megszűntek s olyan ételek fogyasztását engedem meg magamnak, amelyek élvezetéről a „GASTRO D.” használata előtt álmodni sem mertem volna. Megragadom az alkalmat, hogy ezuton kifejezzem hálámat az Ön által forgalomba hozott Gastro D. iránt. A kitünő szert több gyomorbeteg ismerősömnek ajánlottam itt Aradon s mind hálásak érte...”

Fenti köszönőlevél mindennél jobban bizonyítja a GASTRO D. rendkívül gyógyító hatását.

Kapható gyógyszerárakban és drogériákban vagy postán megrendelhető 135 lej utánvét mellett Császár E. gyógyszerárában, București, Calea Victoriei 124.

— Anglia nem toloncolja vissza Németországba a zsidó menekülteket. Egy 32 éves ausztriai zsidó menekült, aki illegálisan került Angliába, letartóztatott a rendőrség és a rendőrbíróságnak azt az előterjesztést tette, hogy az illetőt toloncolják vissza Németországba. Az ügy Dummett londoni rendőrbíró elé került. A rendőrség azzal indokolta indítványát, hogy a kitoloncolás „intő példa legyen mások számára”. Dummett bíró ezzel szemben úgy döntött, hogy folytassák az ügynek további kivizsgálását és elvetette a visszatoloncolási indítványt azzal az indoklással, hogy „Anglia politikája nem olyan természetű, hogy abból a zsidók Németországba való visszatoloncolásának szándékára lehetne következtetni.”

— Lemond a cseh-szlovák Nemzeti Bank elnöke, mert nem írja. English volt pénzügyminiszter, a csehszlovák nemzeti bank elnöke, lapjelentések szerint lemond állásáról és ismét elfoglalja tanszékét a brünni cseh egyetemen. English lemondása, hír szerint, nemárja származása miatt történik.

Divat és gyögcipők

Belvárosi Cipőszalon-bud

Köhm István
Oradea, Parcul Traian 1.

(Dr. Balláné kelep-szalón mellett)

— Az orosz akadémia zsidó nőt választott tagjai sorába. Lina Zalmanovna Stern, a szovjet orvosi intézetének pszichológiai tanárnőjét és az egészségügyi népbizottság kutató intézetének igazgatónőjét az orosz tudományos akadémia tagjává választották. Lina Stern az akadémia első nőtagja. 1902-ben, mint a genfi egyetem hallgatója, jelentette meg első tudományos munkáját, amely a vese belső szekréciójáról szólt. A mű nagy feltűnést keltett és Prevo, a híres pszichológus, 1914-ben asszisztensnőjévé fogadta a könyv szerzőjét. 1906-ban a genfi egyetem docense lett Lina Stern. 1917-ben ugyancsak Genfben a pszichológiai kémia rendes tanárává nevezték ki. Ezt a tanszékét 1925-ig töltötte be. Ezután Moszkvába tért vissza, ahol 1929-ben megalakította a pszichológiai kutató intézetet, amelynek ma is a vezetője. Több, mint 300 munkát írt, pszichológiai és biokémiai kutatásainak eredményeiről. Világhírnévre tett szert a központi idegrendszer vegytanában folytatott kutatásaival.

Ezüst

menorák, gyertyatartók, serlegek, evőeszközök, templomi kegyeszek bármily művészi kivitelben legolcsóbb árban.

Gyártása és eladása:

„TACAMUL“
ezüstáru gyárban

CLUJ, Str. Gen. Neculcea No. 8.

— A szudeta zsidó vagyonok kisajátítása. Stier reichenbergi kormánybiztos nyilatkozatot adott a sajtónak a szudetavidéki zsidó vagyonok kisajátítására tett intézkedésekről. Kijelentette többek között, hogy nem lehet szó elvből a zsidó vagyonok minden kártalanítás nélkül való kisajátításáról, minden esetben azonban tekintetbe fogják venni, hogy a zsidó tulajdonos a szudeta-német gazdaság kárára likvidálta-e üzemet. Ezt a kárt pontosan fel fogják számítani az eladási ár megállapításánál. A zsidó tulajdonosoknak nem engedik meg, hogy önkényesen rendelkezzenek gazdasági vagyonuk fölött, ami a szudetavidéken maradt. A volt zsidó tulajdon szudeta-német kezébe kell átmenjenek. Valamely zsidó üzemnek az átvétele szerződés formájában történik, amelyet az átvevő a zsidó tulajdonossal köt.

— Palesztina-pavillon a newyorki világkiállításon. A newyorki világkiállítás Palesztina-pavillonja számára az elmúlt hónapban 200 kiállítási tárgyat szállítottak Palesztinából Amerikába, amelynek súlya összesen 200 tonna volt. Ez az első alkalom, amikor a zsidó Palesztina ily nagyszabású és reprezentatív méretekben vesz részt a nemzetközi világkiállításon. Ugyancsak ez alkalommal történt meg először az a sikeres kísérlet, hogy a kiállítás Palesztina-pavillonját kizárólag palesztinai termékek és áruk felhasználásával építsék fel. Így a pavillon főbejáratát és belső berendezését Elhanani tel-avivi mérnök tervei szerint palesztinai eukaliptus fából állították elő, míg a pavillon oszlopait és egyéb berendezéseit palesztinai olajfából faragták. A pavillon építésénél használt márványt is Palesztinából hozták.

— KERESSEK EGY ÜGYES ZSIDÓ HÁZILEÁNYT, aki a háztartáson kívül egy vegyeskereskedésben is kiségit. Leveleket és jó bizonyítványt kérek: Schilling Alexandru Hunedoara.

— MEGNYILT Grosz Albert (az Újságíró Klub volt fodrása) modern és elsőrangú férfi-fodrászata a LAZAR AURELUCCA (v. Nagy Sándor-ucca) 2. szám alatt. Olcsó árak, elsőrangú kiszolgálás. Előnyös bérletjegyek házhoz is. Szíves pártfogást kér: Grosz Albert.

— NÉPBETEKSÉGEK. A rheuma és köszvény (csusz) a legelterjedtebb betegségekhez tartozik. Különösen a rheumasok szenvednek sokat, mint ahogy az a hivatalos statisztikákból kitűnik. Ezen betegségek leküzdésénél különösen bevált a Togal-tabletta

Autóvilágítás, mágnesek, dinamó és akkumulátorok szakszerű javítása

Konfesz Eugen

Timișoara IV., strada Fröbl 61.

Wladimir Jabotinsky:

Két fronton!

A zsidó néphez fordulok!

Soha ilyen komoly szóval nem fordultam azok felé, akik követtek tizenöt esztendőn át. Tizenöt éve vezetik a zsidó népet vak vezetők és most az összeomlás mélységének végső fokán állanak. Sír a nép és nem tudja mihez kezdjen. Mi azonban, akik mindent előre láttunk és felemeltük óvó szavunkat, mi nem sírunk, mert mi még a jelenlegi kaotikus pánik időkben is látjuk az utat és meg is tudjuk mutatni, merre menjünk tovább.

Két fő frontról kell ma gondoskodni: mindenekeelőtt Palesztináról — másodsorban a galut ama részéről, ahol legnagyobb a népi nyomor és ahol népi erőnk kelet-európai centruma található.

Palesztinában egy igazi háború előtt állunk. Nem olyan „háború” előtt, amely retorikai trázis, még arra sem gondolunk, hogy verekedjük arab bandákkal, hanem szószereint véve: háború. Ha Palesztinát egy velünk ellenséges állammá tennék, akkor ennek az ellenséges hatalomnak fegyverrel és vérrel kell meghódítani minden egyes sarkot, minden utcát, minden városrészt és minden egyes kolóniát.

Ha ez bekövetkeznék, akkor sok zsidó gyermeknek kell áldozni életét Cion szabadságáért. A galuti zsidóknak, akik nem lesznek ott, elő kell teremteni az ehhez a harc-hoz szükséges eszközöket. Sok ezer embernek kell kijutni addig, amíg erre mód van. Élelmiszerről és gyógyszerrel kell gondoskodni, meg fegyverről. Ez sok aranyat és kincset fog felemészteni: s nekünk, szegényeknek gondoskodni kell erről.

Európa a másik front, ahol egy másik „háborúra” kell összpontosítsuk erőnket. Ez politikai háború, amely nélkül a mi palesztinai katonáink véraldozata és hősiessége mitsem ér. Minden veszély közül az volna a legborzalmasabb, ha ebben az időben azok, akik a galutban élnek, hallgatnának. Hiszen ők az első és utolsó hordozói a Cion iránti vágyak és ha ennek a veszélynek tudatában hallgatnának, akkor ez azt jelentené, hogy minden Cion iránti vágy — hazugság.

Ezért kell a kelet-európai galutnak bebizonyítani, hogy milliók választják meg annak a Cion-parlamentnek képviselőit, akik a zsidó milliók nevében kell protestáljanak. Attól függ a palesztinai védelmi harc sikere, attól függ a palesztinai front katonáinak győzelme, hogy milyen mértékben támogatjuk őket: hogy mint egyesületesdit játszó klikkért dolgozók, vagy mint harcosok, akik a mi szerencsétlen és boldogtalan népünkért, — akik künn várnak — harcolnak.

Alap kell teremtdjék ennek a Cion-konventnek összehívására is. Minden zsidó vagyon és minden zsidó pénz drága, de jön majd idő, amikor — talán már holnap — amikor bekövetkezik a nagy szerencsétlenség, amikor majd a vagyon is sárba tipródik és az élet is értéktelenné válik. Ezt mindenki megérti, hiszen látja, hogy milyen korban élünk. Vakok kellene legyünk, ha ezt nem látnánk és ha kicsinyesek volnánk, amikor pénzről van szó.

Testvérek! Adjatok azonnal, adjatok sokat, — sokat vagyonotokból és még többet a szegényesületekből. Mindenkor és örökké a szegények büszkesége lesz az, hogy szívük gazdagabb és kezük szélesebbre tárul, mint a gazdagoké.

Adni kell. Kinyújtott kézzel kell menni házról-házra, a „Tel-Chaj” jegyében és ne szégyenkezzenek. Kérni nem szégyen, mert segíteni kell azokon, akik értünk harcolnak. Segítség nélkül hagyni azokat, akik életüket áldozzák, ez volna a mi igazi szegényünk!

— A zsidóktól nem tagadhatja meg Franciaország a letelepedési jogot. A Martin című napilap cikket közöl „A zsidókérdés” cím alatt főszerkesztőjének, Stephane Lauzanne tollából, aki francia szempontból foglal állást az antiszemita izgatások ellen.

— A zsidókérdés — írja — nagy és súlyos probléma, amely az egész világot foglalkoztatja ma és Franciaországot is érinti. Érinti azért, mert Franciaországba, amely közvetlen szomszédja Németországnak, Olaszországnak és Spanyolországnak, kerülnek legnagyobb számban az elűzött és kizsárolt zsidók. Egyeseknek a nyugtalansága a zsidókkal szemben táplált előítéletekből származik. Abból a komplexumból fakad, amelyet ma antiszemizmusként hívnak, egy betegségből, amely semmiesetre sem felel meg a francia temperamentumnak. — Lauzanne ezután a zsidó faj lélektani jellegzetességeit boncolgatja, amelyek az eddigi történelmi fejlődésre vezethetők vissza, amelynek során a zsidók csak bizonyos foglalkozási ágakat űzhettek és a következő konklúzióra jut. — Ezek a tulajdonságok, amelyekkel ma a zsidók hibájául rónak fel, a szívósság, a munkabírás, szolidaritás a nyomorúságban, kereskedelmi ügyesség, stb. — az alap-talan és helytelenül megokolt előírások nyomása alatt fejlődtek ki. Mire következhetünk ebből? Arra, hogy semmi alapja nincs annak, hogy a zsidóktól csak azért mert zsidók, megtagadjuk a jogot ahhoz, hogy francia földön letelepedjenek le, mint bármely más felekezethez, fajnak, vagy néphez a fiai. Egy feltételt azonban teljesíteni kell: azoknak, akik kívülről jönnek gondosan be kell tartaniuk a francia törvényeket, a francia hagyományokat és alkalmazkodniuk kell a francia szellemhez. Minden jog kötelezettséggel jár. Franciaország hoz szegődni nem azt jelenti, hogy az illető olyan pártokhoz csatlakozik, amelyek a ma rend felborításáról álmodoznak. A francia zsidóknak nagy többsége megértette ezt és jó polgárai a köztársaságnak.”

— Hivatalos adatok a Svájcban élő menekültekről. Dr Rothmund, az idegenrendőrség főnöke, Zürichben előadást tartott, amelyben többek között a következőket mondotta: Svájcban ezidő szerint 10—12 ezer menekült él. Ezek közül 3000 nincstelen és a svájci zsidó hitközségek támogatásában részesülnek, amiért a svájci zsidók havonta 250 ezer frankot kell összegyűjtsenek. A vagyonos emigránsok szabadon választhatják meg lakhelyüket, míg a nincstelen menekülteket részben munkatáborokban helyezik el. Tekintettel arra, hogy a nemzetközi tárgyalások még nem fejeződtek be, a szövetségi kormány újabb szigorú intézkedéseket tett, amelyek értelmében ezután csak olyan emigránsok kaphatnak beutazási engedélyt Svájcba, akik fel tudják mutatni vasúti jegyüket és vizumukat a továbbutazáshoz.

Kényelmes Pensió!

Elsőrendű ort. kóser vendéglő és bodega!

Gelbstein-nál, București

Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39

Olcsó és pontos kiszolgálás!

Dr Grätz Gusztáv, volt magyar külügyminiszter:

A zsidóktól elvett pozíciókat, nem a magyar keresztény ifjuság, hanem a faj-némelek foglalják el

Budapest, február közepén. Dr Grätz Gusztáv volt magyar külügyminiszter nemrégiben lemondott a magyar-német kulturkamara elnökségéről. Azért mondott le, mert mérsékelt magyar politikáját nem nézték jószemmel a nyugati határon túl. Amikor lemondott, ezt azzal indokolta, hogy nem ért egyet azzal a németesítő politikával, amely ma lábrakapott Magyarországon.

A „Pesti Napló” egyik legutóbbi számában „Külföldi befolyások a magyar politikában” címen rendkívül érdekes vezércikket írt, amelynek minden szava egy mélyen látó és széles horizontot átfogó államférfiú elgondolásainak ad érthetően és nyíltan hangot. S hogy ezek az aggodalmak mennyire igazak, azt — sajnos — Magyarországon nagyon kevesen látják. Ha zsidók mondják, nem hiszik el nekik, ha meg valaki a józanulátók közül mondja, mint amilyen dr Grätz Gusztáv, akkor hamar „zsidóbérenc”-et kiáltanak, vagy legyintenek, mint akire azt mondják, a mult századbeli mentalitással rendelkezik.

MIT MOND GRÁTZ GUSZTÁV?

Minden magyarátnál és megvilágításnál többet mond maga a cikk, amelyből szó szerint fogunk idézni a dolgok megérthetése érdekében.

— Meggyőződésem szerint — írja Grätz — az igazi magyar fajvédő politikát azzal kellene megkezdeni, hogy a külföldi befolyásoktól jobban függetlenítsük magunkat. A magyar fajvédő politika első követelménye volna annak az állapotnak megszüntetése, amelyet már a nyolcvanas években egy kiváló publicista ostorozott, amikor azt mondta: „Jogászaink Verböczyre esküsznek, de német törvényeket vesznek át, politikusaink nemzeti eszméket hangoztatnak, de német intézményeket másolnak le.” Távolról sem akarok szót emelni amellett, hogy zárkózzunk el a külföldi befolyások elől, mert ez sem lehetséges, sem hasznos nem volna. De tanuljuk meg végre azt, hogy mielőtt valami idegen eszmét átveszünk, gondosan megvizsgáljuk, megfelel-e az saját helyzetünknek, saját szükségleteinknek.

Ezután azt írja, hogy a magyarok az utóbbi évtizedekben gyakran követték el azt a hibát, hogy idegen eszméket utánoztak. Magyarországon azonban ezen idegen eszmék „gyilkos következményekkel” jártak. „Átvették például” — írja Grätz Gusztáv — „a nemzeti állam eszméjét, amely eredetileg külföldön fejlődött ki olyan területen, ahol nagyszámu szétszórt hasonló fajú néptörzseket kellett egyesíteni, holott Magyarországon különböző fajú töredék élt, ahol ez az eszme „szükségyszerűen robbantólag hatott.”

Igy áll a helyzet tehát. Kiderül a Grätz Gusztáv cikkéből az is, hogy most eszmélnek rá arra a rossz politikára, amelyet a nemzetiségekkel szemben folytattak a világháború előtt. Ezt a tragédiát is a németeknek köszönhetik. Amit szabad volt az egységes Németországban Bismarcknak, azt nem lehetett volna átvenni a nemzetiségektől tulzsúfolt régi Magyarországon.

AMI AZ IGAZSÁG.

— Utánozzuk a német zsidótörvényeket, de teljesen megelégedünk arról, hogy azok végrehajtása nálunk egészen más és

sokkal súlyosabb következményekkel jár, mint Németországban, mert hiszen nálunk az iparnak, a kereskedelemnek és bankoknak legnagyobb részét a zsidó vállalkozási szellem teremtette meg és ennek az elemnek hirtelen eltávolítása a magyar gazdasági életből szörnyű pusztulással járhat.

Ezután arról ír, hogy már létezett a mult század végéig egy osztrák törekvés, amelynek hirdetője Schönerer volt, aki magyar és zsidóellenes volt. Akkor arrament a játék, hogy az iparral foglalkozó Ausztriát egy agrárius Magyarországgal kapcsolja össze, ha pedig a zsidó elem boldogul, akkor megszűnik parasztállam lenni és eliparosodik, ami épen úgy nem volt érdeke a régi Ausztriának, mint nem érdeke a mostani Németországnak sem, amely szállítani akar oda iparcikkeket és elvinni érte az acélos magyar búzát és a többi élelmezést szolgáló östermelvényeket.

— Nagyon félek attól az irtózatoss kiábrándulástól, amely be fog következni, ha meg fog nyílni a magyar közvélemény szeme atekintetben, hogy a külföldi példák utánzása a mi teljesen eltérő viszonyaink mellett milyen következményekkel járhat. Sajnos, a multon okulva, azt hiszem a ma felburjánzott — szerintem — veszedelmes áramlatoknak csakis kiábrándulás fog véget vetni.

Befejezésül újból ismétli aggodalmait és ezzel fejezi be: Nem a sors rendelte, hogy a magyarság minden husz évben egyszer nekimenjen fejével a falnak — mi magunk akarjuk ezt úgy. De akarjuk-e igazán? Ma még volna lehetőség arra, hogy erre a kérdésre nemmel feleljünk.

A II-IK ZSIDÓTÖRVÉNY KÖVETKEZMÉNYEI.

Grätz Gusztávhoz hasonló magyar politikus és közgazdász kevés van már. Mert, ha volna, akkor mindegyik újra és újra ismételné azt, hogy milyen veszedelmes örvény felé rohan ma a magyar gazdasági élet a zsidóknak a gazdasági életből való kikapcsolásával. A magyarság nem fog nyerni ezzel a törvénnyel, hanem milliárdokat veszíteni és ami még fontosabb, — ezt már több ízben megírtuk lapunkban is és most Grätz dr is mondja — az elvesztett pozíciókat nem a magyar keresztény ifjuság fogja elfoglalni, hanem „idegenek”, igazi idegenek, akik ezuttal németek.

Ime klasszikus megtörtént példák, amelyekről ma Budapesten szélteben-hosszában beszélnek és amely példák legjobban illusztrálják azt a „falnak való nekimenést”, amit ma ezek a fajtörvények jelentenek.

A budai Goldberger-gyár.

amely ma Kelet- és Középeurópa egyik legtekintesebben berendezett textilgyára, átírt a munkaközvetítőhöz, s kérte, hogy négy keresztény mérnököt adjanak neki, akiket alkalmaz és begyakoroltat azokba a különleges gyártási módokba, amelyek világszerte ismertté teszik a több, mint százestendős gyár termelvényeit. Mi történt a kérelemre? Küldtek a gyárnak négy német fajvédő mérnököt. Erre budai Goldberger kijelentette, hogy egy magyar gyár gyártási titkait nem szolgáltatja ki német mérnöknek és ha nem vonják el tőle a négy „ária” mérnököt, kénytelen üzemét beszüntetni.

Ganz Danubius gyár.

amely nem „zsidó” vállalat, munkásokat

Mit mond a tudomány a hajnövesztő szerekről?

Sok hajnövesztő szert hirdetnek, ilyenek azonban a tudomány megállapítása szerint nincsenek.

Nem akkor kell gondolni a haj megmentésére, mikor az már kihullott, hanem mielőtt a tragédia megtörtént volna, meg kell tenni a megfelelő óvintézkedéseket.

A „PETROL EGGER”

hajszesz használata teljesen biztosítja a hajhullás ellen, mert olyan hatóanyagokat tartalmaz, amely táplálja a fejbőrt és megakadályozza a fejkorpa képződését.

igényelt. Mert nem volt elég magyar munkás kéznél, Bécsből importáltak munkásokat.

A Schuller-gyár.

amely Európa egyik legnagyobb írószergyára, néhány héttel ezelőtt Belgiumba minden eddigi eladását felülmúló hatalmas mennyiségű író tollat adott el. Megjelent a második zsidótörvény, jött a rendelés stornirozása. A belga cég nem óhajt oly összekötést, ahol az állam a II-ik zsidótörvény rendelkezéseivel akar béklyót rakni polgárságának jogaira.

Richter Gedeon-gyár

eddig eladott a marokkói Casablancába nagymennyiségű gyógyárut, mikor a törvénytervezet megjelent — jött a storno. A marokkói képviselő egyáltalán képtelen gyógyárut eladni, mivel a marokkóiak nem akarnak oly cégtől vásárolni, amely az új „ritmusu” Magyarországon gyártja árúit.

Tudnánk még beszélni arról a világhírű szállítási vállalatról, amely kitétte harminc zsidó tisztviselőjét és azonnal helvettesítette őket. Tisztán németországi tisztviselőkkel. Kevés magyar keresztény fog elhelyezkedni a zsidók pozíciójába, de majd kerülnek be fajnémetek, akik lassankint kiszorítják az értékes munkaelemeket a „fajvédelem” nagyobb dicsőségére.

A zsidók jalkiáltását nem halliák meg a budapesti párnázott ajtók mögül néhányan, a Grätz Gusztávok érzik, tudják a veszélyt és hangot is adnak neki. De ki hallgat rá a kergült világban? Majd, amikor már a textilgyárban ott lesznek a német mérnökök, a bankok, nagyvállalatok zsidó vezetői koldusboton lesznek és helyükbe egy 80 milliós nép megbízottai fognak dirigálni, akkor eszmélnek majd rá, hogy úgy járnak, mint jártak a nemzetiségek végzetes elhanyagolásával. Amit szabad (hát szabad?) a németeknek, azt nem teheti egy kicsi nép. Az emberi rövidlátás megdöbbentő iskola-példája játszódik le előttünk, de sajnos, félmillió zsidó tragédiáját jelenti és a feleszmélés pillanatában már keserű vigasz lesz, hivatkozni Grätz Gusztávnak és még néhány okos és előrelátó államférfinek és közgazdászoknak mementőjára...

Izletes jó kóser házikoszt kapható
Pfeiffermann Vilmosnál
TIMISOARA IV, Spl. Tudor Vladimirescu 24.
Figyelmes Utazóknak megfelelő
kiszolgálás! kedvezmény

Briscoe Robert, az ir szabadságharc legendás alakja egymillió zsidót akar rövidesen letelepíteni Palesztinában

Az amerikai zsidóság sorsdöntő változásokat készít elő a cionista világmozgalomban

New-York, 1939 február közepe. Érdekes, különleges vendége volt a napokban a washingtoni Fehér Háznak. Roosewelt amerikai elnök külön kihallgatáson fogadta Robert Briscoe irországi parlamenti képviselőt, aki az európai zsidóüldözések és a zsidó földöntutók ügyében kelt át az Atlanti-óceánon, hogy a világ leghatalmasabb demokratikus államának a segítségét kérje az embertelenségek megszüntetéséhez és a zsidókérdés komoly megoldásához.

Ki ez a Robert Briscoe ir képviselő, akinek a neve mostanában annyit szerepel a világsajtó hasábjain.

Elsősorban is azt kell megemlíteni, hogy Briscoe — zsidó. Az első független ir parlament egyetlen zsidó tagja. Ki ne ismerne azt a hihetetlen, makacs és szívós harcot, amelyet a kicsiny ir nemzet évtizedek óta folytat a hatalmas Angliával szemben a maga önállóságáért és szabadságáért? Az irkérdés már a világháboru előtt is egyik legkomolyabb gondja volt a londoni kormányoknak, a háboru után pedig a maroknyi ir nép addig harcolt és követelt, amíg kivívta, legalább részben, a nemzeti önállóságát. Ezzel párhuzamosan az ir szabadságharcosoknak sikerült 30 év alatt új életre kelteniök az ősi ir nyelvet, amelyet a háboru előtt már alig egy tucatnyi tudós ismert.

BRISCOE ELFOGLALJA A NEW-YORKI ANGOL KÖVETSÉGET.

Irország szabadságharcában a zsidó Briscoe Róbertnek hatalmas szerepe volt. Mindig az első vonalban küzdött és forradalmi tevékenységéért három ízben is halálra ítélték. De minden egyes alkalommal sikerült megmenekülnie a hóhér kezéből. Briscoe hosszú éveket töltött Északamerikában, ahol megszervezte Anglia ellen az ott élő többmillió ir népet. Ő volt az, aki a legforróbb szabadságharc idején, 1924-ben egy kis csapat élén meglepetésszerűen elfoglalta a new-yorki angol követséget és hiába vezényelték ki ellen karhatalmat, nem hagyta el az épületet, hanem átalakította valóságos erődé és onnan verte vissza az amerikai hadsereg szabályszerű tüzérségi és gyalogsági támadásait. Az amerikai lapok annak idején oldalakon keresztül foglalkoztak a Briscoe-különítmény bravurjával és ennek a maroknyi embernek az elszánt ellenállása keltette fel az amerikai közvélemény figyelmét és rokonszenvét az ir szabadságmozgalom iránt.

AZ IR SZABADSÁGHÖSBEN FELEBRED A ZSIDÓ.

Zsidó származása ellenére a Briscoenak kevés köze volt ezekben az időkben a zsidósághoz és a cionizmushoz. Az ir függetlenségi küzdelemben nem jutott ideje rá. Csakhogy éppen az ő fanatikus és önfeláldozó magatartásának a segítségével Irország megkapta az állami függetlenségét és így Briscoe energiái felszabadultak. A közben megindult európai zsidóüldözések benne is felébresztették a zsidó öntudatot és Briscoe tanulmányozni kezdte a zsidókérdést. Miután befolyásos és tekintélyes ember, zsidó körökben a legnagyobb szívélyességgel fogadták. Briscoe sorra látogatta a zsidóság és a cionista mozgalom vezetőembereit, hogy meghallgassa a véleményüket. A legtöbben

azt kívánták tőle, hogy segítsen nekik pénzt gyűjteni. Ez annyira elkedvetlenítette a fáradhatatlan szabadságharcost, hogy ismét visszahúzódott és semmiféle kapcsolatot nem akart fenntartani a zsidó mozgalmakkal.

A véletlen azonban összehozta Jabotinskyval, aki tudvalevően meghitt baráti kapcsolatokat tart fenn De Valerával, az ir szabadállam vezérével. Jabotinsky álláspontja teljesen meghódította a forradalmár Briscoe lelkét és ettől kezdve az egykori ir szabadsághős a zsidó nép szolgálatába állott. Briscoe 1938 nyarán beutazta Lengyelországot, valamint más kelet-európai államokban is járt. Megismerte a zsidó nyomort és tárgyalt különböző államférfiakkal. Most kiutazott az Egyesült-Államokba, ahol azt a politikai feladatot tűzte maga elé, hogy befolyásolja Amerikát, lépjen közbe Max Nordau nagyszabású telepítési tervének alkalmazása érdekében. Herzl első és legnagyobb munkatársa, a hivatalos körök által félretolt és agyonhallgatott Max Nordau ugyanis még 1920-ban az első londoni cionista értekezleten, amelyet a világháboru és a Balfour-deklaráció után tartottak, nagyszabású kolonizációs tervet készített és terjesztett elő, amely szerint a legrövidebb idő alatt egymillió zsidót lehetne és kellene kitelepíteni Palesztinában.

MIÉRT JAR BRISCOE AMERIKÁBAN?

Briscoe azt tervezi, hogy a Nordau-terv sikere érdekében felhasználja majd az Amerikában élő ireknél levő befolyását, miután az ir-kormány és De Valera is támogatja Briscoe kiküldetését. És most Briscoe megjelent Roosewelt elnöknel, akinek előterjesztette a Nordau-tervet. Azt, hogy Amerika a múltban is exponálta magát többször Angliánál a zsidó Palesztina érdekében, mindenki tudja. Nyilvánvaló tehát, hogy Briscoe akciója nyomán Amerika ismét latba fogja vetni minden befolyását Angliánál a Nordau-terv érdekében. Ez annál fontosabb politikai eredmény lesz, miután éppen egybeesik a londoni kerekasztal-konferenciával, amely tudvalevően a zsidó jogok további megszorítását célozza. Kétségtelen, hogy az Amerika részéről jövő nyomás a londoni tárgyalásokon legalább olyan súlyos fog latba esni, mint az arab államok részéről kifejtett presszió és ezen a réven a cionista-ügy politikai helyzete minden bizonytalansággal fog Briscoe beavatkozása folytán. Annál feltűnőbb hát, hogy bizonyos cionista körökben a legnagyobb idegesség és ellenállás mutatkozik a Briscoe-akcióval szemben, amelyet igyekeznek meghiusítani.

LOUIS BRANDEIS ISMÉT AKCIÓBA LÉPETT.

Talán nem egészen véletlen, hogy Briscoe amerikai utjával egyidejűleg Pinchas Ruttenberg mérnök, a palesztinai villamosművek vezetője majdnem hasonló akciót indított Chamberlain angol miniszterelnöknel. Ruttenberg azt kérte Chamberlaintól, hogy tegye lehetővé 100.000 menekült zsidó azonnali letelepítését Palesztinában. Egy véletlen folytán ezen a megbeszélésen résztvett dr. Weizmann Chaim, a Jewish Agency elnöke

is. Megbízható lapjelentések szerint Weizmann egyszerűen túlzottnak jelentette a Chamberlain előtt Ruttenberg tervét és kijelentette, hogy megelégedne 10.000 emberrel is. Ennek a történelmi ténynek a híre óriás meglepetést keltett az amerikai cionisták körében. Louis Brandeis amerikai főbíró akinek oroszlánrésze volt a Balfour-deklaráció megszerzésében és akit később radikális nemzeti magatartása miatt félretoltak a cionista szervezetben, ezuttal ismét kilépett a porondra és egyfelől hatalmas ellenzéki szervezést a Jewish Agency mai politikája ellen, másfelől pedig minden befolyását latba veti a Briscoe-terv sikere érdekében. Annal ellenére, hogy a Jewish Agency sürgősen Amerikába küldte Dávid Ben-Guriont, a palesztinai Executive elnökét a Brandeis-mozgalom elgáncsolására, minden jel arra mutat, hogy a cionista világmozgalomban rövid időn belül sorsdöntő változások állhatnak be. Ezek a változások, amelyek valószínűleg maguk után fogják hozni a cionista egységfrontot, nem kis mértékben attól függenek, hogy Briscoe Róbert milyen eredményt fog elérni Amerikában.

ERIKA

— Seidner Imre regénye. —

Nem kimondottan zsidó regény, cselekmény mégis a mai zsidó sorsot érzékelteti. Nemrégiben látott napvilágot Seidner Imre jólísmert erdélyi újságíró Erika című regénye, amelyben a szerző, akinek esztendőig népszövetségi újságíró volt, saját regényes életközelmét mondja el. Egy zsidó fiatal ember életsorsa az, amit az Erika szerzője feltár könyvében, amely — valamelyik kritikuss megállapítás szerint — „nem emigráns regény, hisz a hős önként veti magát alá a nehezebb sorsnak, tisztán bátor kiállásból, az ifjuság nyughatatlanságából.”

Seidner Imre azt beszéli el az Erika című regényben, hogy miképpen tért vissza a földhöz. Míg a földművelés az ősi zsidó foglalkozás és nem a külföldi, mint ahogy sokan gondolják. Könyve olvasásán érezzük, hogy a szerzőnek mindazt át kell élnie, amit megirt. A karrier a regényes életközelmének pusztán mellékterméke, a gyökerei mélyen ott sajnálnak azonban mindannyiunk lelkében. Az „Erika” hőse a népszövetségi újságíráskodása mellett csak úgy tudta elképzelni saját élete megváltását, hogy beállt egy genfőkönyeki tanyára kertésznek és a legnehezebb földmunkával igyekezett megkeresni kenyerét. A havasi növények birodalmában nehéz egzisztenciális küzdelmek várták a regény főalakját. Bár az új életnek még csak ígéretét kapjuk meg az Erika regényben, de ez már sejteti a tragédia kifejlését, nevezetesen, hogy a földhöz igenis visszatérünk, de a földtől elszakadni és ösztöneink utjáról eltérülni, azután már jövőtehetetlen örvények felé való sodrást jelent.

Mielőtt alapjaiban rendülne meg a modern Bébel, még egyszer világot remegtető lát fut végig a tóparti palota falai között és a lelkes álmokat kergető regényhős eléri céljait. Magunk előtt látjuk a legelgáncsolható vágyakozásukban a hasonlíthatatlan életsorsu genfi kolóniákat, minisztereket és már-már elsvájciasodó nagykereskedőket, akiknek alakja regényesen kerekedik össze a tó örök vergődésre ítélt szerelmeseivel.

Az Erika páratlan sikerét minden bizonytalansággal az őszinteségnek köszönheti, amellyel Seidner Imre érdekes mesés-zsűvészi cselekményét kezdettől fogva kifejléshez segíti. A nagy sikert elért regény második kiadása az aradi Lovrov-nyomda izléses kiállításában legközelebb jelenik meg.

W. S.

— HÁZASSÁG. — Keller Ida, dr. Keller Samu, a szilágysomlyói hitközség elnökének leánya és Molnár Imre kolozsvári mérnök f. hó 19-én, vasárnap délután 3 és fél óraker tartják egybekelési ünnepélyüket Szilágysomlyón, amelyre ezuton hívják meg rokonaikat, barátait és ismerőseiket.

Az ortodox Központi Iroda választmánya elhatározta:

Három hónapon belül irodai elnökválasztó kongresszusra gyűlnek össze az erdélyi ortodoxia képviselői

Az elmúlt hét szerdáján összeült az erdélyi ortodox Központi Iroda választmánya Kolozsvárott. Fájdalommal állapítjuk meg, hogy ez a gyűlés, amely a világi vezetőség által azért hivatott össze, hogy a jelenlegi rendkívüli viszonyok közepette alkotó testületé alakuljon át, ismét visszaesett abba a tehetetlenségbe, amely nem jelentett egyebet eddig sem, mint statisztériát az erdélyi zsidóság napi súlyos problémáinál. Az ülés meglehetősen látogatott volt. Jelen voltak: a simleuli, déji, satmári, visói, turdai, tgmureși, reghini, nusalăui, tásnadi, berbești, bistrițai, secueni, huedini, sibiu, uioarai, becleani, ardudi és nimigeai főbbiek, Mose Levi rabbi Cluj. A világi tagok közül: Ullmann István és Freund József alelnökök, Citron Benjámint, Jozsovits Lipót, Weisz Gyula, Ordentlich Ferenc, Mandel Mór, Paneth Czelmus Tgmureș, Csengeri Mihály, Kohn Adolf Simleul Silvaniei, Ullmann Miklós Oradea, Waldmann Lajos Crasna, Rosenzweig Emanuel Cluj, Grosz Salamon Turda, Edelheit Reteag, Lichtenstein József Beclean, Lipót Weinberger Crasna, Lefkowitz Lipót Oradea és Fülöp Mór Dej.

Az ülést Freund József alelnök nyitja meg és az első felszólaló napirend előtt Freund Izrael reghini (szászregeni) főbbi, aki az emigrációt akarja a megváltozott viszonyok miatt az Iroda feladatkörébe iktatni. *„Ifjúságunkat, ugymond, kivándorlási láz fűti, amely áradattal szemben nem állhatunk öl-betett kezekkel. A vallásos zsidó kivándorló tömegeknek nincs vezetőjük. Az ifjúság cél-talanul és tanácstalanul imbolyog a kivándorlás útvesztőin. Az Iroda, mint az ortodoxia legális és elismert szervezete meg kell, hogy alakítsa a rabbikból és világi férfiakból álló országos bizottságát és meg kell szervezze az országos szervezetekkel az emigráció irányítását.*

Szófer Emánuel marosvásárhelyi főbbi az ifjúság tanácstalanságát vázolja, de ellenzi, hogy oly szervezetekkel lépjen összeköttetésbe az Iroda, amelyek vallásilag károsan befolyásolhatják az ifjúságot.

Jozsovits Lipót Sighet, a kolonizáció és kivándorlás hathatósabb támogatására, a „Hias” kolonizációs szervezettel javasolja a kapcsolatok felvételét.

Citron Benjámint medgyesi hitközségi elnök utal arra, hogy legujabb értesülései szerint, mintegy kétszázezerre rug azok száma, akiket a revizió alkalmából az állampolgársági lajstromból kihagytak és akiknek egyetlen kiút létezik, a kivándorlás. A kormány véleménye is az, hogy ezek a hontalanok kivándorlását támogatni kell. A kultuszminiszterium már ki is nevezte az emigrációs bizottságot, amelynek bucurești tagjai dr. Filderman, Birman és Citron Benjámint.

Adler József tordai főbbi odamódosítja az előtte szóló kijelentését, hogy kétszáz ezer állampolgársági töröltnek 30-40 százaléka olyan, aki vagy elhalt, vagy kivándorolt és nem állhatott érdekükben állampolgárságuk rendezése.

Paneth M. J. dési főbbi szerint a helyzet komolyságánál fogva egy percig sem szabad tétovázni, hanem komoly lépéseket kell tenni az emigrációs bizottság haladéktalan megalakítására. *„Az ifjúság szive mélyéig el van keseredve és oda csatlakozik le, ahol látja, hogy törődnek bajával. Ha mi elhagyjuk őket, lesznek más szervezetek, amelyek őket felkarolják.*

Spitz beszercei és Künstlicher szebeni főbbi után,

Teitelbaum Joel szatmári főbbi már nem tartja kívánatosnak, hogy az Iroda az emigrációval foglalkozék és célszerűbbnek látja, ha már megalakítanak egy emigrációs bizottságot, az Irodától teljesen független legyen és különválasztva működék. Az Iroda a szatmári főbbi javaslatát fogadta el és a következő emigrációs bizottságot küldte ki, függetlenül az Iroda szervezettől. A bizottság tagjai: szatmári, visói, dési, tordai, tgmureși, reghini és beszercei főbbi, továbbá Ullman István és Freund József alelnökök, Citron Benjámint, Jozsovits Lipót, Weisz Gyula, Winkler Mór (București), Ordentlich Ferenc. — A szatmári főbbi nem fogadja el tagságát és felhívja a választmányi gyűlést, hogy Adar 7-ére általános böjtöt rendeljenek el, amely alkalommal minden főbbi intse híveit kintartásra és istenfélelemre. Majd felveti a szombati iráskényszer kérdését és annak megszüntetése iránt sürgős lépések megtételére hívja fel az Iroda adminisztrációját.

Ordentlich Ferenc, Hager visói főbbi, Rosner irodai titkár hozzászólása után, elhatározták, hogy legfelsőbb fórumoknál egy kiküldött rabbikból s világi férfiakból álló delegáció interveniáljon a szombati iráskényszer megszüntetése ügyében.

Ezután hosszas vita fejlődött ki az ideiglenes vezetés további rendezése kérdésében. Ez már azért is aktuálissá vált, mert Freund József alelnök bejelenti, hogy másoldalu nagyfokú elfoglaltsága miatt nem vállalhatja tovább az elnökséget és visszavonul az Iroda ügyeinek vezetésétől.

Jozsovits Lipót javasolja az Iroda át-helyezésének, a ma egyetlen aktív alelnöknek, Ullman István lakóhelyére való áttelepítését. E kérdés körül erőteljes vita fejlődik ki, melynek során Citron Benjámint medgyesi hitközségi elnököt, aki ideje nagyrészt Bukarestben tölti, javasolják az elnökségbe való bevonására, hogy így az Iroda megfelelő képviselője jusson a fővárosban is. A javaslatot elfogadják.

Az ideiglenes vezetés kérdésében hozzászóltak még Mandel Mór tgmureși, Jozsovits Lipót szigeti, Weisz Gyula kolozsvári hitközségi elnökök, továbbá Paneth Jakab dési főbbi, Paneth Celmus tgmureși, Csengeri Mihály és Kohn Adolf szilágysomlyói delegátusok.

Ullman István irodai alelnök megvilágítja a kérdést úgy a maga, mint az Iroda szempontjából és alapos érvekkel indokolja, hogy nem lehetséges a mai nagy feladatok mellett csak olyképen intézni az Iroda mind tontosabbá váló kérdéseit, ha erre több időt szentelnek. Epen ezért javasolja a kongresszus összehívását, amelynek gondoskodni kell olyan elnök megválasztásáról, aki teljesen, de legalább hetenkint egy-két napot Kolozsváron tölt az Iroda ügyeinek vezetésére.

Több hozzászólás után Freund József alelnök rezümálja a határozatokat, amely kimondja, hogy Citron Benjámint megbízzák, mint harmadik alelnököt az Iroda bukaresti ügyeinek intézésére. Továbbá az elnökválasztó kongresszust közvetlenül pészach utánra összehívják.

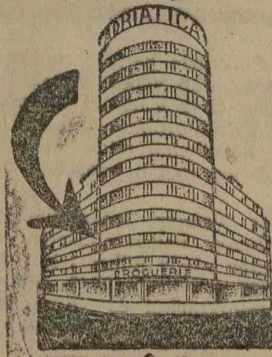
Ezután a rabbitanács ült össze különböző vitás hitközségi belügyek kivizsgálására és a döntés meghozására.

Erdélyiek figyelmébe!

DROGUERIA CARAIMAN

BUCUREȘTI

Academiei 1 colt cu
Str. Doamnei
Tel. 545.80.

Raktáron tartja az összes bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességeket, injectiókat, valamint az összes illatszereket és kozmetika cikkeket. Nagy választék Houbigant, Caron, Chanel, Michel, Guerlain, Patou, Grolle, stb. gyártmányokban.

Kérem kirakataimat megtekinteni és mérsékelt araimról vételkötelezettség nélkül meggyőződni!

SALAMON MÓR
gyógyszerész
DROGUERIA CARAIMAN

— GYÜJTÉST FOLYTATTAK GHERLAN A MENEKÜLTEK JAVÁRA. Gherlan február 5-én nagy gyűjtést rendeztek az ujcionista ifjak, akik a „Népünk” akciójára hivatkoztak, amelyet „Segítség” címen indítottunk. Gherlára mentek először, majd következik Dej, Retteg, Bistrița és tovább. Treihaft és Spéter ujcionisták ingyen adták luxusautójukat a szent célra. Előbb a kávéházban gyűjtöttek, majd Roth Jenőt kérték fel, a Klein Mór és Tsa cég beltárgyát, aki rögtön négy gyűjtő párt állított össze és az ifjakkal együtt egy óra leforgása alatt 10 ezer lejt gyűjtöttek a menekültek javára. Nem volt olyan ház, ahol kisebb-nagyobb összegeket nem adtak volna. Segítettek még Vajda Andor és Nasch J. Ezután következnek a több szamosvölgyi városok.

— NAGY UJCIONISTA MEETING FEBRUAR 19-ÉN KOLOZSVARON ÉS 20-AN NAGYVÁRADON. A bukaresti ujcionista országos központ elhatározta, hogy a legintenzívebb munkába kezd, hogy az erdélyi zsidóságot felvilágosítsa a jelenlegi palesztinai helyzetről, a kereszttal konferenciáról és a teendőkről, amelyeket követni kell. Ezért a központi megbízásból dr Benno Sternberg Cernauti-ból, a kolozsvári zsidóság már régebről ismer, valamint Michel Gornstein mérnök Kisenevből, Leitner Zoltán erdélyi ujcionista szervezet elnökkel együtt nagy meetinget tartanak, majd másnap, 20-án este 9 órakor a nagyváradi Dorian helyiségében fogják megtartani az előadásokat.

— BARMIZVOH. — Kedves családi ünnepély volt f. hó 4-én, szombaton Stern Hermann cluj Talmud Tóra „Szinaj” elnöke házában. Fia Dávid Lévi lett barmicvoh, aki szépen felépített Charifot droset mondott, köszönetet mondva szüleinek odaadó neveléséért. — A barmicvoh keretében Glasner Akiba főbbi, Bloxenheim rabbi, Elijahu Grünberger rabbi (Wien) és Guttman Márton tartottak beszédeket.

— A munkácsi héber gimnáziumot átalakították magyar-zsidó gimnáziummá. Miután Munkácsot Magyarországhoz csatolták, a hatóságok bezárták az ottani héber gimnáziumot. Rövid idővel ezelőtt azonban újra megkezdődött a tanítás, de az iskola elvesztette héber gimnáziumi jellegét, mert az előadási nyelve magyar, míg a biblia és a héber nyelv csak része az általános tantervnek. Az iskola új igazgatója Rubin mérnök.

Hét-ről-hét-re

Berlin. — A News Chronicle berlini tudósítója közli, hogy több, mint száz arab diákok vettek fel a berlini politikai főiskolára, ahol a német kormány költségein propaganda instruktorokká képezik ki őket. Kiképzésük után a közelkeleti zsidó- és angol-ellenes propaganda osztályhoz fogják beosztani őket.

London. — Sztourton őrnagy interpellációjára válaszolva, Sir Samuel Hoare belügyminiszter kijelentette az alsóházban, hogy 1938 július 1-től 1939 január 27-ig összesen 3897 felnőtt és 2843 gyermek menekült vándorolt Németországból és Ausztriából Angliába és 650 felnőtt és 150 gyermek Csehszlovákiából.

Chuszti. — Az ukrán nemzeti egység pártja, mely kormánypártként szerepel, elhatározta, hogy fail alapon szervezi meg kereteit. Tagjai csak ukrán származású és nemzetiségű egyének lehetnek.

New-York. — Frankfurter professzor, akit Roosevelt elnök a legfelsőbb amerikai bizottság tagjává nevezett ki, a napokban foglalta el új hivatalát. A legfőbb törvényszék dísztermében ünnepélyes keretben történt meg a beiktatás és az eskütétel. — William Lewis bíró, az amerikai cionista szervezet alelnöke szívizélhűtésben váratlanul meghalt Philadelphában. William Lewis 1884-ben született a livániai Ponewicz nevű helységben. Philadelphában nevelkedett, 1906-ban ügyvéd lett, 1922-ben pedig bíró. Lewis több amerikai zsidó vezető testületnek volt tagja.

Varsó. — A lengyel kormány megbízta paraguayai és bolíviai képviselőit, hogy az ottani kormányokkal tárgyalásokat folytasson a lengyel zsidók bevándorlásának megkönnyítése érdekében. A paraguayai és bolíviai kormánnyal már előzőleg szerződés jött létre lengyelországi mezőgazdasági munkások bevándorlása ügyében. — A varsói ügyvédi kamara a napokban vette vizsgálat alá 99 ügyvédjelölti kérését a kamarába való felvételre. 36 keresztény kérvényező ügyét kedvezően intézték el, míg 63 zsidó kérvényezőt elutasított.

Kovno. — A schauleni kerületi főnök két héttől egy hónapig terjedő börtönbüntetésre és 200-tól 500 litvanosig terjedő pénzbírságra ítélte 14 egyént, akik zsidóellenes izgatásokban és támadásokban vettek részt. — A liván belügyminiszterium 1939. évre összesen 123 ezer 500 litvanos szubvenciót szavazott meg a különböző zsidó szociális intézmények javára állami hozzájárulás formájában.

Jaffa. — Mustapha al Jezaryt, akit Palesztinában mint a legfélelmetesebb terroristavezérek egyikét és Abdul Razik, az arab terrorcsapatok fővezérének ügynökét ismerték, a jaffai katonai bíróság halálos ítéletének értelmében a minap Jeruzsálemben kivégezték.

Tel-Aviv. — 1938-ban Tel-Avivban 649 személyautót, 23 autóbust, 360 teherkocsit, 121 motorke-répkarost, vagyis összesen 1153 gépkocsit regisztráltak.

Szofia. — A szofiai rendőrség és a vidéki rendőrhatalóság felszólították a Bulgáriában élő német, olasz, spanyol és görög illetőségű zsidókat, hogy két héten belül hagyják el az ország területét. A külföldi zsidók körében nagy pánikot keltett a rendelet, annál is inkább, mivel nem tudták, hová menjenek. A szomszéd országok ugyanis hermetikusan elzárják kapuikat az idegen elemek bevándorlása elől.

Budapest. — A rendőrbíróság 5000 pengő pénzbüntetésre és egyhavi elzárásra ítélte Havas Fülöp hutorgyárost, valamint 15 napi elzárásra Mendelsohn Rudolfot, a gyár főkönyvelőjét, mert tavaly szeptemberben, az első zsidótörvényben engedélyezett 20 százalékon felül alkalmaztak egy Somogyi Ede nevezetű magántisztviselőt. Mind a két elítélt felelősséget adott be.

Memel. — Miután különböző tarthatatlan vádakkal a rendőrség letartóztatta a zsidó orvosokat és fogvatartásának ideje alatt egyik közülük öngyilkosságot követett el, az összes szabadlábbon lévő zsidó orvosok elhagyták Memel területét. A nemzeti szocialista dikterium erre több németországi érta orvost hívott meg a zsidó orvosok helyének elfoglalására.

BUN DE IMPRIMAT.

„GRAFICA”, ORADEA

Segítség!

Az erdélyi zsidóságnak is ki kell vennie részét abból a segélyakcióból, amely megindult a németországi menekültek érdekében. Sokan a szerencsétlen üldözött zsidók közül erre felé is eljutottak, hogy innen továbbmenjenek végleges letelepedési helyük felé. Ezek a boldogtalan, hazátlan emberek, akik ruha és élelem nélkül jutottak ide, sürgős támogatásra szorulnak. Élelmezni és felruházni kell őket. Gondoskodni kell továbbutazásuk lehetőségéről. Meg kell mozduljon a legközönyösebb zsidó szív és adni kell, adni sokat és azonnal.

Tekintettel a rendkívül fontos és nemes célra, felkérjük lapunk olvasóit, hogy juttassák el pénzbeli, vagy természetbeni adományaikat minden város hitközségeihez, vagy lapunk kiadóhivatalához, Oradea, Str. Miron Pompiliu 8, Telefon 24—40), amely szívesen továbbítja azt a kellő helyre a legjobban rászorultaknak. (Ha nagyváradiak, úgy telefonon is beszélhetnek és elmegy az adományokért a segélybizottság megbízottja.)

Ujabbban az alantj adományok folytak be szerkesztőségünkbe: Weisz Dávid Báita 200, Glück József Báita 100, Tevjovits Jenő Báita 200, Arnold Struhl Lazarea 200, Jacob Andree Arducel 200, ing. Hoffmann Pál Bucuresti, ruháneműk. Eddigi gyűjtésünk eredménye: 32.900 lei, összesen: 33.800 lei.

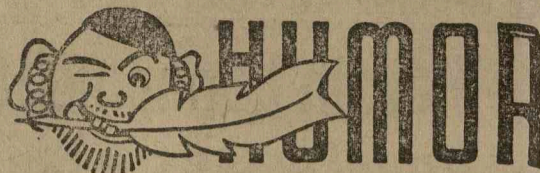
— BUKARESTI GYÁR viz, gáz- és gőz armatura gyártásban nagy gyakorlattal rendelkező üzemvezetőt keres. Referenciák és cím a kiadóhivatalba „ARMATURA” jelige alatt kéretik.

— NÉHAI FRANKL ADOLF FELSŐ-HÁZI TAG ÖZVEGYE, a kiváló nagyszony nem sok évvel élte túl neves férjét. Általános részvét mellett temették el a régi budai ortodox temetőben. A mostani országos elnök, Kahan Frankl Samu felesége, édesanyját vesztette el benne.

— MÁRCIUSBAN UTAZOM PALESZTINÁBA, ottani komolyabb üzleti megbízást vállalok. Kesztenbaum Miksa Oradea, str. Regele Carol II. 4. Telefon 19—35.

— Csehszlovákia számára elfogadhatatlan a zsidó kérdésnek faji alapon való megoldása. A csehszlovák kormány két rendeletet adott ki, az egyik az állampolgárságok revíziójára, a másik a menekültek kiutasítására vonatkozik. A két rendelet nem tesz különbséget nemzetiségi, faji, vagy felekezeti hovatartozás tekintetében, de gyakorlatilag főleg a zsidók ellen alkalmazták. — Becslések szerint Csehszlovákiában mintegy ötezer németországi menekült él, akik hetek és hónapok óta hiába ostromolják a konzulátusokat vízumokért. Helyzetük hétségbeesztő. — Ami az állampolgársági revíziót illeti, 1918 november elseje óta becslés szerint háromezer zsidó család, összesen tízezer lélek szerezte meg a csehszlovák állampolgárságot. — A prágai lapok hangsúlyozzák, hogy a kormány ezekkel a rendeletekkel nem faji törvényeket vezetett be. A Narodni Politika című lap hangoztatja, hogy Csehszlovákia számára elvileg is elfogadhatatlan a zsidókérdésnek faji alapon való megoldása. A második köztársaság a keresztény szellem alapján áll és a kereszténység és a rasszizmus között oly mélyreható és áthidalhatatlan az ellentét, mint a tűz és a víz között. Ami nem jelenti azt, hogy a mi zsidóellenes intézkedéseink kevésbé jelentősek, mint azok, amelyeket fajtörvények alapján álló országokban fogantatosítanak. elsősorban gazdasági téren kell arányosan korlátozni a zsidók tevékenységét.

— ORTH. KÖSER KONYHAMAT Braşov, Str. Regele Carol (Kapu ucca) 38. sz. alá helyeztem át f. évi október 1-től kezdődően. Korona kávéház mellett. Káhan restaurant.

HUMOR

A JEKE.

A menekült németek kétségtelenül sok rendelkezést vittek be Palesztinába, de sok tekintetben túlzottak is és gyűjtőnevelőkön „jeke”-nek csúfolják őket Palesztinában, éppen bizonyos túlzottságuk miatt. A komoly idők humorára jellemző az a anekdota, amely ma szájról-szájra jár az országban.

Egy német menekült, aki eljutott az országba nem tudott lakáshoz jutni. Ezért egy kémisztár vasúti kocsiba ültette fel tanyáját, ahol most a következőket csinálja. Ha cigarettára akar gyújtani, akkor átmelegíti az egyik fülkéből a másikat. Amikor megkérdezték tőle, hogy miért teszi, azt válaszolta, hogy nem dohányozhat ott, ahol ki van írva, hogy „nem dohányzóknak”.

Megkérdezték tőle, hogy miért nem nyitja ki az ablakot a cigaretta elszívása után, mire a „jeke” azt válaszolta:

— Hát nem nyithatom ki, mert oda van írva az ablakfára: „Kihajolni életveszélyes!”

Amikor pedig W. C.-t keresett, hiába figyelmeztették, hogy azért nem kell egy kilométert gyalogoljon, hiszen van a vagonban, akkor a „jeke” azt a választ adta:

— Hogy képzelik, hát nem tudják, hogy amíg a vonat áll, nem szabad a W. C.-t használni?...

***

A „jeke” megérkezik illegálisan Palesztinába. De van benne rendszeret és ezért érkezése után másnap jelentkezik az angol rendőrségen és jelent:

— Tegnap érkeztem illegálisan, kérek egy utólagos vízumot.

***

A „jeke” egyenességére mesélik Palesztinában. Sulyos vitája volt egy „keleteurópai” zsidóval, de a bíró nem ért rá a tárgyalást megtartani. Azt azonban a „jeke” tudta, hogy a perben őt ítéli el. Másnap délelőtt 10 órára rendelte oda őket a bíró. A „jeke” megjelent pontosan — a másik nem...

***

Egy „jeke” orvos, névszerint dr. Kohn Mózes megérkezett az ercebe, az egyik palesztinai lapba közzétette hirdetését a fel:

„Dr. Moses Cohn, kétezer éves távollét után hazatért és rendeléseit megkezdte. (A legérdekeltebb, hogy ez megtörtént.)

***

A „jeke” zsidók önmaguk is humorizálnak és jellemző erre, hogy egy hektografált lapot is kiadnak, amelynek címe: „Jekischer Beobachter”.

EREC IZRAEL GYÓGYIT

Kuk főrabbihoz eljött egyszer egy Amerikából Palesztinában letelepedett vallásos zsidó és kijelentette neki, hogy visszaköltözik Amerikába, mert nem tetszik neki a palesztinai helyzet.

— Miért? — kérdezte a főrabbi.

— Azért, — felelte — telepedtem le Erec Izraelbe, hogy vallásos környezetben neveljem gyermekeimet és most látom, hogy itt sok a vallástalan chaluca, a szombat megszentéségtelenítője.

Kuk főrabbi másról kezdett beszélni, majd megkérdezte tőle, vannak-e gyógyhelyek Amerikában. Ő felsorolt egynehányat, az egyiknél megállította a főrabbi és azt mondta:

— Én éppen ebben a városban voltam és mondtam, igazán nem értem, miért mondják, hogy olyan jó a levegője, hisz csupa beteg, asztmatikus emberrel találkoztam ott.

Az amerikai azt felelte:

— Éppen ezért jönnek oda az emberek, mert meg akarnak gyógyulni.

— No látja, — felelte Kuk rabbi, — Erec Izraellel is így van: azért találunk itt oly sok vallástalan beteg embert, mert ide jönnek az egész világból meggyógyulni a zsidók.

SEMMI KÖZE HOZZÁ

Egy megszorult ember elmegy az antikváriumába, hóna alatt egy vasos könyvvel és azt mondja:

— Kérem volna nekem egy eladó büntetőtörvénykönyvem. Megveszi?

— Használt példány? — kérdi az antikvárius.

Mire dühösen felel az ajánló:

— Ahhoz magának semmi köze!

EGY ALAPNÉLKÜLI IRÁSMŰ

A tanító egy mesét olvas fel a gyermekeknek és aztán azt próbálja megmagyarázni, hogy mi is az a mese. Aztán megkérdi:

— Na, hogy hívják azt az írásművet, amelyről csak úgy kigondol az ember és semmi komoly alapja nincs?

Az egyik fiú gondolkodik egy kicsit, aztán kijelenti:

— Azt az írásművet adóvallomásnak hívják.